

**BESCHIKKING VAN
GEDEPUTEERDE STATEN VAN NOORD-BRABANT**

ons kenmerk
Z/148274-351715

plaats / datum
's-Hertogenbosch,
16 februari 2023

Op de op 4 juni 2021 ontvangen aanvraag van de gemeente Tilburg om verlenging en uitbreiding van de gebiedsontheffing Oude stad van Tilburg (kenmerk FF/75C/2014/0525), krachtens artikelen 3.3 en 3.8 van de Wet natuurbescherming, voor ingrepen aan gebouwen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en beheer en onderhoud van gebouwen in de woonwijken en dorpen van Udenhout, Berkel-Enschot, Biezenmortel, Tilburg (Oude stad, Tilburg Noord, Reeshof) in de gemeente Tilburg.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
namens deze,

De heer J.A.J. Lenssen,
Directeur Omgevingsdienst Brabant Noord

BESLUIT

Onderwerp

Op 4 juni 2021 hebben wij van de gemeente Tilburg een aanvraag ontvangen voor verlenging en uitbreiding van de gebiedsontheffing Oude stad van Tilburg (kenmerk FF/75C/2014/0525) voor het overtreden van verboden ten aanzien van beschermde soorten, dit als gevolg door ingrepen aan gebouwen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en beheer en onderhoud van gebouwen in de woonwijken en dorpen van Udenhout, Berkel-Enschot, Biezenmortel, Tilburg (Oude stad, Tilburg Noord, Reeshof) in de gemeente Tilburg.

Besluit

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant besluiten, gelet op de overwegingen die zijn opgenomen in deze ontheffing en op het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid, de bescherming van (wilde) flora en fauna, of in het belang van de instandhouding van natuurlijke habitats, de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten,

- I. aan gemeente Tilburg, Stadhuisplein 130, 5038 TC te Tilburg, de gevraagde ontheffing te verlenen, op grond van artikel 3.3, eerste lid en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, van de bepaling(en) als bedoeld in:
 - artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming, voor de:
 - **gierzwaluw** (*Apus apus*);
 - **huismus** (*Passer domesticus*);
 - artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wet natuurbescherming, voor de:
 - **gewone dwergvleermuis** (*Pipistrellus pipistrellus*);
 - **kleine dwergvleermuis** (*Pipistrellus pygmaeus*);
 - **ruige dwergvleermuis** (*Pipistrellus nathusii*);
 - **laatvlieger** (*Eptesicus serotinus*);
 - **gewone grootoorvleermuis** (*Plecotus auritus*),voor de periode van 13 maart 2023 tot en met 13 maart 2028;
met de genoemde voorschriften, voor ingrepen aan gebouwen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en beheer en onderhoud van gebouwen in de woonwijken en dorpen van Udenhout, Berkel-Enschot, Biezenmortel, Tilburg (Oude stad, Tilburg Noord, Reeshof) in de gemeente Tilburg;
- II. de gevraagde ontheffing voor het overige af te wijzen, op grond van artikel 3.3, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, van de bepaling als bedoeld in: artikel 3.1, vierde lid, van de Wet natuurbescherming, voor de:
 - **gierzwaluw** (*Apus apus*),
 - **huismus** (*Passer domesticus*);omdat er voor deze soort geen verbodsbepaling wordt overtreden doordat de storing door voorgestelde maatregelen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoorten (artikel 3.1, vijfde lid, van de Wnb);
- III. aan deze ontheffing voorschriften te verbinden die zijn opgenomen onder onderdeel 'voorschriften';
- IV. dat de aanvraag, voor zover deze betrekking heeft op de soorten als bedoeld onder I, en ook dat de volgende delen van de aanvraag onderdeel uitmaken van de deze ontheffing:
- V. aan deze ontheffing voorschriften te verbinden die zijn opgenomen in het onderdeel 'voorschriften', alsmede dat de volgende delen van de aanvraag onderdeel uitmaken van de deze ontheffing:
 - Bijlage 1: Overzicht van de deelgebieden SMP
 - Bijlage 2: Begeleidingsformulier bij indienen document

- Bijlage 3: Begeleidingsformulier startmelding
 - Bijlage 4: Goedkeuring maatwerkplan: vereisten
 - Monitoringsplan huismus, gierzwaluw en vleermuizen Tilburg, d.d. 7 juni 2017 (hierna: Monitoringsplan 2017)
 - Evaluatie Soortmanagementplan Tilburg, d.d. 14 oktober 2022, (hierna: de Evaluatie SMP);
 - Soortenmanagementplan Tilburg Maatregelen voor gebouwbewonende vogels en vleermuizen, rapportnummer 33-197, d.d. 30 januari 2023, (hierna: het SMP);
 - Deelrapport Tilburg Oude stad, d.d. 30 januari 2023;
 - Deelrapport Tilburg Noord, d.d. 30 januari 2023;
 - Deelrapport Udenhout, Berkel-Enschot, Biezenmortel, d.d. 30 januari 2023;
 - Deelrapport Tilburg Reeshof, d.d. 30 januari 2023.
- VI. Dat deze ontheffing nadrukkelijk *niet* ziet op de grote(re) bedrijventerreinen in de gemeente Tilburg, met name Vossenbergh, Kraaiven, Loven, Het Laar, De Katsbogten, en eveneens niet ziet op afzonderlijke gebouwen in het buitengebied van de gemeente Tilburg.

Rechtsmiddelen

Bezwaar

Bezwaren tegen dit besluit kunnen binnen zes weken na de bekendmaking van dit besluit worden ingediend bij:

Het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Secretariaat van de hoor- en adviescommissie
Postbus 90151
5200 MC te 'S-HERTOGENBOSCH

Wij vragen u om op de linkerbovenhoek van de envelop het woord "bezwaarschrift" te vermelden.

Het bezwaarschrift moet zijn voorzien van een handtekening, naam en adres van de indiener, de dagtekening en ons kenmerk van het besluit. Ook dient u een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar gericht is en de gronden van het bezwaar hierin op te nemen.

Daarnaast vragen wij u vriendelijk om een kopie van dit besluit bij te voegen. Kunt u ons ook uw telefoonnummer geven? De provincie kan dan, mocht dit nodig zijn, u bellen om samen de beste aanpak van behandeling van uw bezwaarschrift te bespreken.

Meer informatie over de behandeling van bezwaarschriften vindt u op www.brabant.nl/bezwaar.

U kunt het secretariaat van de Hoor- en adviescommissie bereiken via telefoonnummer (073) 680 83 04, faxnummer (073) 680 76 80 en e-mailadres bezwaar@brabant.nl.

Voorlopige voorziening

Bovenstaand besluit treedt in werking, ook al wordt een bezwaarschrift ingediend. Het is daarom mogelijk om gelijktijdig met of na het indienen van een bezwaarschrift een zogenaamde “voorlopige voorziening” te vragen bij: de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Oost-Brabant, sector Bestuursrecht, Postbus 90125, 5200 MA 's-Hertogenbosch.

Een voorlopige voorziening is in feite het nemen van een tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld het schorsen van het besluit gedurende de tijd die nodig is om de bezwaren te behandelen en daarop een besluit te nemen. Voorwaarde om zo’n voorlopige voorziening te vragen is, dat er sprake is van spoedeisend belang.

Voor het vragen van een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd.

bezwaar@brabant.nl

INHOUDSOPGAVE

Besluit.....	2
Voorschriften.....	7
Procedurele overwegingen	12
Inhoudelijke overwegingen.....	14
1. Wettelijk kader - Wet natuurbescherming	14
1.1 <i>Beschermingsregimes</i>	14
1.2 <i>Interim omgevingsverordening Noord-Brabant</i>	14
2. Toetsing effecten ruimtelijke ingreep	15
2.1 <i>Onderzoek soorten</i>	16
2.2 <i>Alternatievenafweging</i>	18
2.3 <i>Belang van de aanvraag</i>	19
2.4 <i>Werkwijze en maatregelen op basis van het soortenmanagementplan</i>	19
2.5 <i>Monitoring</i>	23
2.6 <i>Verspreiding en staat van instandhouding</i>	24
2.7 <i>Voorzorg andere beschermde soorten</i>	27
2.8 <i>Gedeeltelijke afwijzing van gevraagde ontheffing</i>	27
2.9 <i>Gebruikers van de gebiedsontheffing en doormachtiging</i>	28
3. Conclusie.....	28
Bijlage 1. Overzichtstekening van de deelgebieden SMP	29
Bijlage 2. Begeleidingsformulier bij indienen document	32
Bijlage 3. Begeleidingsformulier startmelding	33
Bijlage 4. Goedkeuring Maatwerkplan: vereisten.....	34
Kennisgeving	35

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. *Startmelding*: De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden aanvangen bekend is, doch uiterlijk 2 werkdagen voor aanvang van het ongeschikt maken/ontmoedigen, een startmelding per project in te dienen. Bij de startmelding dient bijgevoegd te worden:
 - Bijlage 2: Begeleidingsformulier bij indienen document
 - Bijlage 3: Startmeldingsformulier bij indienen startmelding
 - Een afschrift van de ecologische werkprotocollen dan wel het goedkeuringsbesluit van het maatwerk;
 - De onderzoeksresultaten ter informatie (digitaal) met een integraal beeld van de verspreiding van de in dit besluit genoemde beschermde soorten.
 2. De ontheffinghouder dient onmiddellijk contact met ons op te nemen via info@odbn.nl, indien bij het uitvoeren van de activiteiten andere beschermde soorten dan de verleende soorten worden aangetroffen, of andere activiteiten als bedoeld in onderdeel I en II van het besluit noodzakelijk zijn. Tevens dient dan onderzoek te worden uitgevoerd om aan te tonen dat de activiteiten, zoals beschreven in het Soortenmanagementplan (SMP, d.d. 30 januari 2023), geen negatieve effecten hebben op deze soorten. Als negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten dient voor deze soorten alsnog een (aanvullende) ontheffing aangevraagd te worden.
 3. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-) personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van de aan deze ontheffing verbonden voorschriften.
 4. Ontheffinghouder is bevoegd om de ontheffing door te machtigen aan derden om gebruik te laten maken van deze ontheffing (zie § 2.9 van onderhavig besluit). Indien de ontheffinghouder van deze bevoegdheid gebruik maakt, dient de doormachtiging privaatrechtelijk vastgelegd te worden door beide partijen ondertekende overeenkomst waarin in ieder geval de volgende onderdelen worden opgenomen:
 - NAW-gegevens van beide partijen;
 - Ondertekening door beide partijen;
 - Overeenkomstdatum van de doormachtiging;
 - Voor welke locatie/adres(sen) de doormachtiging geldt;
 - Voor welke activiteiten de doormachtiging geldt;
 - Voor welke periode de doormachtiging geldt;
 - Een vermelding van het kenmerk van deze ontheffing Z/148274;
 - De instandhoudingsverplichting van de geplaatste faunavoorzieningen.
 - a. Tijdens de werkzaamheden dient een kopie van de privaatrechtelijke overeenkomst op locatie aanwezig te zijn en te allen tijde aan daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar overhandigd te kunnen worden.
 - b. Elke doormachtiging wordt telkens aan ons doorgegeven via info@odbn.nl, onder vermelding van het zaaknummer.
- De ontheffinghouder (gemeente Tilburg) blijft eindverantwoordelijk voor de naleving van het SMP en de ontheffing met de daarbij geldende voorschriften.
5. De in voorschrift 3 en 4 genoemde (rechts)personen dienen door de ontheffinghouder op de hoogte te worden gebracht van de inhoud en het doel van deze ontheffing en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en uitvoering aan kunnen geven.

6. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende documenten (ecologische werkprotocollen, maatwerkplannen, goedkeuringsbesluiten, logboek, doormachtigingen) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op eerste verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar.
7. *Maatregelen*: De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de hier genoemde voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in de aanvraag en het Soortenmanagementplan (Hoofdstuk 5) en de deelrapporten.
8. De activiteiten en hier genoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige¹ op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
9. *Logboek*: Voor de uitgevoerde projecten in een kalenderjaar dient, uiterlijk voor 1 maart van het jaar daaropvolgend, een afschrift gestuurd te worden van het logboek. Dit mede gebruik makend van Bijlage 2: Begeleidingsformulier bij indienen document.
Alle handelingen en bevindingen dienen door de ecooloog te worden bijgehouden in een logboek. Met handelingen worden alle handelingen bedoeld die invloed hebben op de beschermde soorten, zoals ongeschikt maken en het plaatsen van de tijdelijke en permanente voorzieningen per project met daarbij:
 - Een overzicht van waar welke voorzieningen en maatregelen – zowel tijdelijk als permanent – zijn gerealiseerd;
 - Onderzoeksverslag van de ecologische inspectie van de gebouwen;
 - a. Beschrijving van of en de wijze waarop gebouwen ‘natuurvrij’ zijn gemaakt;
 - b. Beschrijving van de uitgevoerde werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en beheer en onderhoud;
 - c. Beschrijving van de gerealiseerde alternatieve verblijven, met de aantallen, typen en functie hiervan per soort.
 - Voor deze onderdelen dienen, gericht op de verblijven van soorten, detailkaarten en foto's toegevoegd te worden om een goed inzicht in de wijze van uitvoering te geven.
 Dit logboek dient op verzoek van een toezichthouder direct te worden overhandigd.
10. De ontheffinghouder dient een ecologisch werkprotocol op te stellen op basis van de aanvraag en de hier genoemde voorschriften. Dit ecologisch werkprotocol dient tezamen het begeleidingsformulier (zie bijlage 2) ter informatie aan ons te worden toegezonden, uiterlijk twee weken voor de start van de werkzaamheden, via info@odbn.nl, onder vermelding van het zaaknummer. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de initiatieflocatie, dienen, voorafgaand aan het uitvoeren van de werkzaamheden, van de inhoud van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden en dienen dit aantoonbaar na te leven. Dit voorschrift hangt samen met voorschrift 17 van dit besluit.

Specifieke voorschriften

Nulmeting:

11. Ten aanzien van de potentiële bijzondere situaties en kwetsbare functies, massawinterverblijfplaatsen en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen, op basis van informatie uit de GIS-viewer van gemeente Tilburg, dient het onderzoek uitgevoerd te worden conform de gestelde eisen van het meest recente vleermuisprotocol.
 - a. Aanvullend dient bij vaststelling van een kraamfuncties het aantal individuen onderzocht te worden middels uitvliegtellingen;
 - b. Bij massawinterverblijffunctie geldt dat één individu middernachtelijk zwermend bij een als geschikt gebouw als aanwijzing daartoe moet worden beschouwd.

¹ Wat wij hieronder verstaan staat in de toelichting op het aanvraagformulier:

https://www.brabant.nl/applicaties/producten/wet_natuurbescherming_ontheffing_beschermde_soorten_16411

12. Een visuele inspectie (o.a. zolderinspectie en endoscopische inspectie van bijvoorbeeld spouwen, dilatatievoegen, regendorpels en consoles) dient aanvullend plaats te vinden:
 - a. Bij eenheden waar een bijzondere situatie of kwetsbare functie vastgesteld is om maatwerk te kunnen leveren; en
 - b. Te allen tijde (ongeacht of een bijzonder verblijf vastgesteld is of niet) bij niet typerende of veelvoorkomende gebouwtypen met massa. Hieronder wordt verstaan (voormalige) scholen, zorgcentra, ziekenhuizen, kerken, flats/woontorens met tenminste 5 woonlagen en appartementen met 3-5 woonlagen. Dit dient te gebeuren voorafgaand aan het ongeschikt maken, in de minst kwetsbare periode en gedurende het onderzoeksseizoen bij goede klimatologische omstandigheden. Bij het aantreffen van sporen of individuen dient het ontmoedigen niet plaats te vinden en zal een ecologisch werkprotocol ter goedkeuring (zie voorschrift 17) bij ons voorgelegd moeten worden.

Maatregelen:

13. *Ongeschikt maken:* Doordat de werkzaamheden mogelijk een effect/gevolg hebben op de nest-rust- en voortplantingsplaatsen van de aangevraagde soorten en/of individuen dient te allen tijde, bij alle werkzaamheden met effecten (natuurvrij maken, of het beschadigen of vernielen van nesten of verblijfplaatsen), rekening te worden gehouden met mogelijk aanwezige soorten en hun kwetsbare periodes. Bij locaties waarbij nesten, rust- en voortplantingsplaatsen kunnen worden uitgesloten kunnen de activiteiten zonder natuurvrij maken uitgevoerd worden.
14. *Controle na ongeschikt maken:* De controleronde na ongeschikt maken dienen te worden uitgevoerd onder de weerscondities zoals gesteld worden in het meest recente vleermuisprotocol en eventueel beschikbare kennisdocumenten.
15. *Natuurvrij-verklaring:* Pas wanneer met voldoende zekerheid gesteld kan worden dat er geen beschermde soorten meer op de projectlocatie aanwezig zijn, worden de woningen vrijgegeven door de ecologisch deskundige middels een natuurvrij-verklaring. Dit moment van vrijgave wordt op inzichtelijke wijze vastgelegd in een logboek dat op locatie aanwezig dient te zijn.
16. *Tijdelijke alternatieven:* De tijdelijke alternatieven dienen in stand te blijven totdat de permanente voorzieningen zijn gerealiseerd en beschikbaar zijn, waarbij rekening dient te worden gehouden met de gewenningsperiode. Daarnaast mogen de tijdelijke voorzieningen pas verwijderd worden op het moment dat deze niet in gebruik zijn door beschermde soorten, dit buiten de meest kwetsbare periodes en de winterperiode. De tijdelijke voorzieningen mogen enkel verwijderd worden onder begeleiding van een ecologisch deskundige.
17. *Bijzondere verblijffuncties/kwetsbare situatie:* Onder bijzondere verblijffunctie/kwetsbare situatie wordt verstaan:
 - Alle massawinterverblijfplaatsen gevonden in de nulmeting, op basis van historische data of vastgesteld bij inspecties. Hierbij geldt dat één individu middernachtelijk zwermend bij een als geschikt gebouw als aanwijzing daartoe moet worden beschouwd;
 - Alle kraamkolonies (bij meer dan 10 vleermuizen per verblijfsruimte) gevonden in de nulmeting, op basis van historische data of vastgesteld bij inspecties;
 - Belangrijke kolonies van gierwaluw of huismus (10 actuele nesten of meer per object/gebouw of zodra een kolonie zich beperkt tot één of enkele gebouwstructuren in de omgeving of binnen een straal van 25 meter rond de nestplaats);
 - Bij sporen/individuen blijkt uit een inspectie van niet typerende of veelvoorkomende gebouwtypen met massa (zie voorschrift 12b).
 - a. Voor iedere bovengenoemde bijzondere verblijffunctie/kwetsbare situatie dient een ***Maatwerk Ecologisch Werkprotocol*** opgesteld te worden ter goedkeuring.

Het maatwerkplan dient minimaal 8 weken voordat de werkzaamheden plaatsvinden, waaronder begrepen het ongeschikt maken, ter goedkeuring, naar ons opgestuurd te worden. De werkzaamheden mogen pas worden uitgevoerd nadat het goedkeuringsbesluit is afgegeven. In dit goedkeuringsbesluit kunnen aanvullende voorschriften worden opgenomen.

Een goedkeuringsbesluit wordt binnen redelijke termijn, met een streven van 8 weken, afgegeven. Bij het goedkeuringsverzoek dient bijgevoegd te worden:

- Bijlage 2: Begeleidingsformulier bij indienen document;
- Maatwerk ecologisch werkprotocol ter goedkeuring. Zie bijlage 4 voor de vereisten hierbij.

Goedkeuringsbesluiten met bijbehorende voorschriften maken onderdeel uit van dit besluit.

- b. Indien een deel van een vogelkolonie aangetast kan een *Maatwerk Ecologisch Werkprotocol* **ter kennisgeving** aan ons verzonden worden.

18. *Permanente vleermuisverblijfplaatsen* van kleinere verblijven als zomer- en paarverblijffuncties dienen minimaal 50 centimeter breed bij 80 centimeter hoog te zijn, zoals beschreven wordt in paragraaf 3.2 van het Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12, 2017). De oppervlakte van minimaal 50 centimeter breed bij 80 centimeter hoog kan gerealiseerd worden door kasten te schakelen of door een ander type kast te plaatsen.

Monitoring:

19. Jaarlijks dient, voor 1 maart van daaropvolgend jaar, een rapportage overgelegd te worden van de monitoring die dat jaar heeft plaatsgevonden. Bij die uitwerking dient nader te worden ingegaan op:
- a. De onderzoeksfrequentie en de wijze van onderzoek naar de aanwezigheid van soorten vooraf (nulmeting);
 - b. Een uitwerking en motivatie van de wijze waarop een gedegen vergelijking gemaakt kan worden tussen aantallen/functies per soort (in relatie tot de staat van instandhouding) uit het onderzoek vooraf en het monitoringsonderzoek achteraf;
 - c. De wijze van monitoring gericht op kennisontwikkeling over de effectiviteit van genomen maatregelen.
20. Alle monitoringsresultaten dienen in de NDFF gedeeld te worden om proactief een beter inzicht te verkrijgen in verspreiding soorten.
21. De monitoringsrapportage met betrekking tot het laatste jaar (2027) dient tevens als evaluatie en bevat minimaal:
- a. Beschrijving van de nulsituatie qua aantallen van soorten en aangetroffen functies in het plangebied;
 - b. Beschrijving van de beoogde situatie in relatie tot soorten en functies na uitvoering van de werkzaamheden;
 - c. Beschrijving van de ontwikkeling van de aantallen per soort;
 - d. Analyse en beoordeling van de verschillen tussen verwachte en het werkelijk aantal dieren en het gebruik van de voorzieningen;
 - e. Analyse en aanbevelingen ten aanzien van de functionaliteit van de mitigerende en compenserende maatregelen;
 - f. Analyse van de gerealiseerde meerwaarde voor de beschermde soorten ten aanzien van aantallen verblijven en de werkwijze op basis van het SMP (ten opzichte van reguliere ontheffingen).

De evaluatierapportage dient voor 31 december 2027 in ons bezit te zijn.

Overige voorschriften:

22. Deze ontheffing geldt voor een periode van 5 jaar, met optie tot verlenging (dit laatste mede op basis van de evaluatie). Bij gewenste verlenging dient minimaal 5 maanden voor het verstrijken van de looptijd van deze ontheffing (dus uiterlijk op 13 oktober 2027) een verlengingsverzoek ingediend te worden.
23. Aanspreekpunt in het kader van dit besluit en de daaruit voortvloeiende voorschriften is de Omgevingsdienst Brabant Noord. Het opsturen van genoemde uitwerkingen kan digitaal via info@odbn.nl of berichtenbox van de ODBN, met het begeleidingsformulier zoals opgenomen in Bijlage 1 van dit besluit.

PROCEDURELE OVERWEGINGEN

Aanvraag

De ontheffing Oude stad van Tilburg met kenmerk FF/75C/2014/0525, waarvoor verlenging en uitbreiding wordt aangevraagd, is verleend op 24 maart 2016 door de minister van Economische Zaken (thans de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) aan de gemeente Tilburg, Stadhuisplein 130, 5038 TC te Tilburg. De ontheffing is verleend voor de bepaling zoals genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet, voor zover dit betreft het verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, gierzwaluw en de huismus, thans de bepaling zoals genoemd in artikel 3.1, tweede en vierde lid en artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb, voor de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), gierzwaluw (*Apus apus*) en de huismus (*Passer domesticus*). Deze ontheffing gold tot en met 13 maart 2021.

De ontheffing is eenmaal verlengd tot en met 13 maart 2022 (kenmerk Z/136013, d.d. 12 januari 2021) en eenmaal tot en met 13 maart 2023 (kenmerk Z/168580, d.d. 9 maart 2022).

Op 4 juni 2021 hebben wij van gemeente Tilburg een aanvraag voor een ontheffing ingevolge artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) ontvangen. Dit voor verlenging van de ontheffingsperiode van een reeds verleende gebiedsontheffing (kenmerk FF/75C/2014/0525, d.d. 24 maart 2016) voor het overtreden van verboden ten aanzien van beschermde soorten, dit als gevolg van ingrepen aan gebouwen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en beheer en onderhoud van gebouwen in de woonwijken en dorpen van Udenhout, Berkel-Enschot, Biezenmortel, Tilburg (Oude stad, Tilburg Noord, Reeshof) in de gemeente Tilburg. De uitbreiding heeft betrekking op:

- *Locatie*: woonwijken en dorpen van Udenhout, Berkel-Enschot, Biezenmortel, Tilburg (Tilburg Noord, Reeshof) in de gemeente Tilburg. Dus niet meer enkel de Oude stad van Tilburg.
- *Soort*: In het bewoonde gebied zijn sporadisch enkele waarnemingen gedaan van kleine dwergvleermuis in Tilburg Noord, Berkel-Enschot en Udenhout. In deze deelgebieden komen verblijfplaatsen voor en het is aannemelijk dat ze ook in de Oude stad aanwezig zijn. Er zijn in Tilburg geen verblijfplaatsen met een kolonie kleine dwergvleermuizen aangetroffen. De kleine dwergvleermuis stellen aan gebouwen dezelfde eisen aan verblijfplaatsen als de gewone dwergvleermuis (Dietz et al, 2011).

De aanvraag is op 14 oktober 2022 (Evaluatie), op 2 december 2022 (SMP), op 24 januari 2023 (aangepast SMP en deelrapporten) en op 30 januari 2023 (aangepaste kaarten SMP en deelrapporten) aangevuld. Een uitgebreide projectomschrijving is opgenomen in de aanvraag en het soortenmanagementplan (SMP, § 2.3). De aanvraag is geregistreerd onder nummer Z/148274.

Gedragscode

Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Bevoegd gezag

Omdat de activiteit wordt verricht in de provincie Noord-Brabant zijn Gedeputeerde Staten (verder: GS) op grond van artikel 1.3 van de Wnb bevoegd om op de aanvraag te beslissen. Indien aan de orde betrekken wij tevens de gevolgen van de activiteit voor de soorten buiten onze provinciegrens bij ons besluit.

Reguliere voorbereidingsprocedure

In deze procedure wordt de reguliere voorbereidingsprocedure overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk 4 van de Algemene wet bestuursrecht toegepast.

Ontvankelijkheid

Ten aanzien van de aspecten van de aanvraag waarvoor een ontheffing ingevolge de Wnb is vereist, hebben wij beoordeeld of de aanvraag volledig is en voldoende gegevens bevat. Wij zijn van oordeel dat de aanvraag voldoende informatie bevat voor een goede beoordeling van die aspecten waarvoor een ontheffing is gevraagd.

Overige regelgeving

Bij de beoordeling van deze aanvraag zijn andere aspecten dan gerelateerd aan soortenbescherming op grond van de Wnb en de daarbij behorende regelgeving niet betrokken. Een toestemming op basis van andere wet- en regelgeving kan daarom aan de orde zijn, onder andere voor ruimtelijke ordening of bouwen.

Natura 2000-gebieden

Uit de aanvraag blijkt dat er sprake is van de (aan)bouw en sloop van woningen. Hierdoor kunnen mogelijk effecten van stikstofdepositie plaatsvinden op het nabijgelegen Natura 2000-gebied Loonse- en Drunense Duinen. Ook kan er sprake zijn van andere effecten dan stikstof op dit Natura 2000-gebied. Wij wijzen u er op dat in dat geval, mede door het niet meer van toepassing zijn van de bouwvrijstelling, het mogelijk is dat voor het aangevraagde initiatief een vergunning voor het onderdeel gebiedsbescherming van de Wnb vereist is.

INHOUDELIJKE OVERWEGINGEN

1. Wettelijk kader - Wet natuurbescherming

1.1 Beschermingsregimes

Op basis van de Wet natuurbescherming zijn er drie beschermingsregimes. Het eerste regime geldt voor vogels op grond van de Vogelrichtlijn. Artikelen 3.1, 3.2 en 3.4 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor vogelsoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. Artikelen 3.3 en 3.4 geven de voorwaarden voor het kunnen verlenen van de ontheffing.

Het tweede beschermingsregime geldt voor planten en dieren op basis van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn. Artikelen 3.5 en 3.6 van de Wnb hebben betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten, waarvoor GS ontheffing kunnen verlenen. De artikelen 3.8 en 3.9 geven de voorwaarden voor het kunnen verlenen van een ontheffing.

Het derde regime beschrijft de bepalingen voor andere (nationaal beschermde) soorten. Artikel 3.10 van de Wnb heeft betrekking op verschillende verbodsbepalingen voor deze plant- en diersoorten en geeft de voorwaarden waaronder GS ontheffing kunnen verlenen.

Voor alle soorten geldt in alle gevallen de algemene zorgplicht (artikel 1.11 van de Wnb). Het gaat dan zowel om beschermd als onbeschermd dier- en plantensoorten. De zorgplicht geldt ongeacht of er een vrijstelling geldt of een ontheffing is verleend. Hierin wordt bepaald dat eenieder zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan deze soorten dient te voorkomen.

In artikel 5.4 van de Wnb zijn gronden opgenomen waarop een verleende ontheffing kan worden ingetrokken of gewijzigd. De ontheffing kan in elk geval worden ingetrokken indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.

1.2 Interim omgevingsverordening Noord-Brabant

Provinciale Staten hebben ten aanzien van soortbescherming aanvullende kaders vastgesteld. Deze zijn neergelegd in paragraaf 2.6.1 van de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant. Voor bepaalde soorten en handelingen zijn vrijstellingen opgenomen.

2. Toetsing effecten ruimtelijke ingreep

Aangevraagde activiteiten

Gemeente Tilburg heeft de ambitie om de populaties gierzwaluw, huismus en gebouwbewonende vleermuizen voor Tilburg en de drie dorpen duurzaam te behouden en om het aanbod aan verblijfplaatsen voor deze soorten te verbeteren door (naast wettelijk verplichte maatregelen) verblijfplaatsen te realiseren waar zich kansen voordoen. Met het bijdragen aan en waarborgen van de staat van instandhouding van beschermde gebouwbewonende soorten wil gemeente Tilburg, middels een gebiedsgerichte ontheffing, de procedures ten aanzien van ruimtelijke ontwikkeling en natuurwetgeving vereenvoudigen en de procedures beter juridisch waarborgen. Dit maakt het voor iedereen die in gemeente Tilburg bij projecten, waarbij werk aan bestaande bebouwing en sloop en nieuwbouw plaatsvindt, betrokken is eenvoudiger om deze projecten uit te voeren. Dit omdat niet per project een individuele ontheffing aangevraagd dient te worden. De gemeente kan hiervoor initiatiefnemers doormachtigen om gebruik te maken van de ontheffing Wet natuurbescherming voor de genoemde soorten. De initiatiefnemer is daarbij gebonden aan de voorwaarden uit de ontheffing en de eventuele extra voorwaarden gesteld door de gemeente Tilburg.

Uitgangspunt voor het SMP is dat de groenstructuren in gemeente Tilburg beheerd worden binnen de kaders van de recent vastgesteld Stadsnatuurkaart 2040. Deze groenstructuren zijn mede van belang als foerageergebied voor huismus en als jachtgebieden en vliegroutes voor vleermuizen. De groenstructuren vallen niet binnen dit SMP, maar worden wel geborgd met de Stadsnatuurkaart 2040.

De ontheffing is aangevraagd voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en beheer en onderhoud en betreft alle ingrepen aan gebouwen die effecten kunnen hebben op verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten (zie SMP, § 2.4) waaronder:

- Sloop
- Nieuwbouw
- Renovatie
- Verduurzaming
- Verbouwing
- Aanbouw
- Groot onderhoud

Ingrepen in het groen

De activiteiten in het SMP hebben primair betrekking op gebouwen. Het groen rond het gebouw dat binnen de invloed van het werk valt wordt hierin meegenomen. Daarbij wordt rekening gehouden met de betekenis van groen voor huismus (leefgebied) en vleermuizen (jachtplek). Ingrepen als het verwijderen van groen voor het bouwrijp maken van percelen en andere grootschalige ingrepen in groen vallen buiten dit SMP. Bij deze ingrepen moet onder andere rekening worden gehouden met een essentiële betekenis voor huismus en vleermuizen voor verblijfplaatsen in omliggende bebouwing. Deze ingrepen worden via het reguliere spoor beoordeeld en indien nodig moet een ontheffing worden aangevraagd.

Stadsnatuurkaart 2040

Uitgangspunt voor dit SMP is dat de groenstructuren in gemeente Tilburg beheerd worden binnen de kaders van de recent vastgesteld Stadsnatuurkaart 2040. Deze groenstructuren zijn mede van belang als foerageergebied voor huismus en als jachtgebieden en vliegroutes voor vleermuizen. De groenstructuren vallen niet binnen dit SMP, maar worden wel geborgd met de Stadsnatuurkaart 2040 en haar vastgesteld beleid.

Een uitgebreide projectomschrijving van de activiteiten is opgenomen in de aanvraag en in het SMP (§ 2.3).

2.1 Onderzoek soorten

Het onderzoek naar beschermde soorten is beschreven in paragraaf 2.5 van het SMP. Het onderzoek is erop gericht om te bepalen welke beschermde soorten in woningen aanwezig kunnen zijn. Dit vindt op een andere wijze plaats dan de gebruikelijke methode, waarbij soorten worden uitgesloten. De verspreiding van soorten is en wordt op de volgende wijze in beeld gebracht:

- Nulmeting:

Voor de inventarisatie van huismus en gierzwaluw is als basis gebruikt de Handleiding Broedvogelonderzoek van Sovon. De kennisdocumenten voor huismus en gierzwaluw geven een aanvulling op de methodiek die na het verschijnen van de kennisdocumenten is overgenomen. De inventarisaties zijn erop gericht nestlocaties in beeld te brengen en vast te stellen welke straten of buurten een belangrijke functie als broedgebied voor deze soorten vervullen. Specifiek voor huismus is daarbij ook gelet op de aanwezigheid van geschikte groenstructuren omdat die een belangrijke functie binnen het leefgebied vervullen. Deze groenstructuren zijn verankerd in de Stadsnatuurkaart 2040 en vallen niet onder dit SMP. De inventarisatie is uitgevoerd met twee basisrondes, één in mei en één in juni-juli. De rondes zijn met de fiets uitgevoerd waarbij het deelgebied gebiedsdekkend (meer dan 80%) is doorkruist en territoria (op basis van indicerend gedrag) zijn gekarteerd. Daarnaast zijn waarnemingen verzameld tijdens de vleermuisinventarisatie.

Voor de inventarisatie van vleermuizen zijn de onderzoeksperioden, zoals beschreven in het Vleermuisprotocol, als basis gebruikt. Bij het verschijnen van een nieuwe versie is de bij aanvang van het inventarisatieseizoen de meest recente versie als richtlijn genomen. In de inventarisatie zijn de belangrijke verblijven zoals kraamverblijven, winterverblijven en zomerverblijven in beeld gebracht. Naast waarnemingen gericht op verblijfplaatsen zijn bij alle rondes ook waarnemingen van jagende dieren meegenomen en activiteiten die wijzen op vliegroutes. De rondes zijn op de fiets uitgevoerd waarbij ieder deelgebied gebiedsdekkend (meer dan 80%) is doorkruist en verblijfplaatsen en activiteit zijn gekarteerd.

Voor vleermuizen in de stad zijn en worden aanvullende onderzoeken uitgevoerd. Er worden kerkzolders en vleermuiskelders bezocht en gecontroleerd op overwinterende vleermuizen. In 2022 zijn laatvliegers gezenderd om gericht informatie te verzamelen over hun verblijfplaatsen. In het kader van de evaluatie Tilburg Oude stad zijn massa-winterverblijven voor vleermuizen met een warmtebeeldcamera gecontroleerd op zwermende dieren en zijn het aantal zwermers geteld. Mede worden middels monitoring de veranderingen bijgehouden. Zie onderstaande tabel uit het SMP omtrent het onderzoeksjaar van de uitgevoerde nulmetingen en monitoringsonderzoeken.

Deelgebied	Gierzwaluw, huismus	Vleermuizen	Monitoring	Evaluatie
Oude stad	2013	2013	2017 - heden	2020
Noord	2015	2015	2017 - heden	(2023)
Reeshof	2018	2019	2018 - heden	-
Udenhout en Berkel-Enschot	2017	2017	2018 - heden	-
Blezenmortel	Nog opstarten	Nog opstarten	Nog opstarten	-

- Ecologische check (quickscan) na de nulmeting en voorafgaand aan de ingreep:

De ecologische check wordt door een ecologisch deskundige uitgevoerd, voorafgaand aan een ingreep en op de locatie van de voorgenomen werkzaamheden. De deskundige bepaalt op basis van de kenmerken van het gebouw, de ligging en bestaande informatie over de verspreiding van soorten en aanwezige functies in de omgeving van het gebouw wat de actuele functies voor beschermde soorten zijn of kunnen zijn.

Op basis hiervan wordt bepaald welke maatregelen nodig zijn om deze functies te behouden of te versterken. Ook wordt aangegeven of eventuele ontbrekende functies kunnen worden toegevoegd. De noodzakelijke maatregelen om bestaande functies voor beschermde soorten te behouden zijn niet altijd op voorhand vast te stellen. De Ecologische check kan aangeven dat aanvullend onderzoek nodig is om maatwerk uit te kunnen voeren. Als het gebouw een functie heeft als nest- of verblijfplaats voor een soort die buiten de reikwijdte van het SMP valt, wordt allereerst bekeken of de nest- of verblijfplaats bij uitvoering van het werk kan worden ontzien. Deze maatregel wordt opgenomen in het Ecologisch werkprotocol. Indien dit niet mogelijk is een aanvullend onderzoek en/of ontheffing nodig.

- Nader onderzoek: In situaties met risico voor een grote groep vleermuizen of bijzondere functies, zoals een kolonieverblijf voor laatvlieger, kan aanvullend veldonderzoek nodig zijn. Dit veldonderzoek is maatwerk om de aard en omvang van de noodzakelijke of wenselijke maatregelen vast te stellen. Dit is in ieder geval van toepassing op:
 - 'Bolwerken' van huismus (25 of meer broedparen);
 - Grote kolonie gierzwaluwen (10 of meer broedparen);
 - Kraamverblijf gewone dwergvleermuis (50-100 dieren);
 - Kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis (100 of meer dieren)
 - Massawinterverblijf voor vleermuizen;
 - Kraamverblijf laatvlieger;
 - Kolonieverblijf gewone grootoorvleermuis.

Ook kunnen functies aanwezig zijn voor beschermde soorten die buiten de reikwijdte van dit SMP vallen. Ook dan kan aanvullend onderzoek nodig zijn om de noodzakelijke maatregelen vast te stellen dan wel de functies uit te sluiten. Als overtreding niet is uit te sluiten zal een ontheffing Wet natuurbescherming moeten worden aangevraagd.

- Extra controle: Grote stenen/betonnen gebouwen (scholen, ziekenhuizen, flats, grote appartementencomplexen, kerken, bedrijfsgebouwen, e.d.) vormen een aandachtspunt omdat hier grote aantallen vleermuizen kunnen overwinteren. Om verstoring van overwinterende dieren in dergelijke gebouwen te voorkomen is voorafgaand aan de werkzaamheden een extra controle noodzakelijk op het actueel gebruik als winterverblijf. Deze controle bestaat uit een check op zwermende vleermuizen in augustus. Indien zwermende vleermuizen bij dergelijke gebouwen worden vastgesteld heeft het een functie als winterverblijf. Werkzaamheden in de winter zijn dan alleen mogelijk als verstoring van overwinterende dieren kan worden voorkomen.

Het uitgevoerde en voorgestelde onderzoek is in grote lijnen voldoende. Wij nemen ter borging voor een voldoende betrouwbaar beeld van de belangrijkste functies van de beschermde soorten de volgende extra maatregelen op ten aanzien van het onderzoek in de specifieke voorschriften:

- Ten aanzien van de potentiële bijzondere situaties en kwetsbare functies, massawinterverblijfplaatsen en kraamverblijfplaatsen van vleermuizen, op basis van informatie uit de GIS-viewer van gemeente Tilburg, dient het onderzoek uitgevoerd te worden conform de gestelde eisen van het meest recente vleermuisprotocol.
 - Aanvullend dient bij vaststelling van een kraamfunctie het aantal individuen onderzocht te worden middels uitvliegtellingen;
 - Bij massawinterverblijffunctie geldt dat één individu middernachtelijk zwermend bij een als geschikt gebouw als aanwijzing daartoe moet worden beschouwd.
- Een visuele inspectie (o.a. zolderinspectie en endoscopische inspectie van bijvoorbeeld spouwen, dilatatievoegen, regendorpels en consoles) dient aanvullend plaats te vinden:
 - c. Bij eenheden waar een bijzondere situatie of kwetsbare functie vastgesteld is om maatwerk te kunnen leveren; en
 - d. Te allen tijde (ongeacht of een bijzonder verblijf vastgesteld is of niet) bij niet typerende of veelvoorkomende gebouwtypen met massa. Hieronder wordt verstaan (voormalige) scholen, zorgcentra, ziekenhuizen, kerken, flats/woontorens met tenminste 5 woonlagen en appartementen met 3-5 woonlagen.

Dit dient te gebeuren voorafgaand aan het ongeschikt maken, in de minst kwetsbare periode en gedurende het onderzoeksseizoen bij goede klimatologische omstandigheden. Bij het aantreffen van sporen of individuen dient het ontmoedigen niet plaats te vinden en zal een ecologisch werkprotocol ter goedkeuring (zie voorschrift 17) voorgelegd moeten worden bij bevoegd gezag.

Mogelijke effecten

Door het uitvoeren van ingrepen aan gebouwen kunnen nesten, rust- en voortplantingsplaatsen (verblijfplaatsen) van de aangevraagde soorten beschadigd, worden vernield of individuen van de aangevraagde soorten worden verstoord. Dit is een overtreding van de bepalingen zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb.

2.2 Alternatievenafweging

Door te werken volgens het soortenmanagementplan en de aan te ontheffing verbonden voorwaarden zijn er geen betere alternatieven. Werkzaamheden aan gebouwen zullen op een dusdanige wijze uitgevoerd worden dat er geen nest- of voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soorten (definitief) verloren gaan. Per stadswijk wordt blijvend voorzien in voldoende nest of voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen om de aanwezige populatie in stand te kunnen houden. Sloop van gebouwen vindt plaats op plaatsen waar in de huidige situatie al gebouwen staan. Vaste rust- en verblijfplaatsen die door de sloop verloren gaan worden gecompenseerd in de te realiseren nieuwbouw. Hierdoor blijven het aantal aanwezige vaste rust- en verblijfplaatsen in stand gehouden. Bij veranderingen in het openbaar groen of de openbare ruimte zullen bestaande aanwezige structuren en elementen die belangrijk zijn als foerageergebied of vliegroute behouden blijven.

Daarnaast zal ingezet worden op versterking van de groenstructuur binnen de gemeente Tilburg. De gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) ligt niet geheel vast, maar door te werken volgens de gestelde voorwaarden wordt schade aan de gierzwaluw, huismus, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, ruige dwergvleermuis en kleine dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen. Er zijn geen gunstiger alternatieven door:

- Gekozen inrichting: deze komt altijd ten gunste van de soorten. Verblijfplaatsen die verloren gaan worden vervangen, aanvullend wordt er meerwaarde gecreëerd door het natuurinclusief bouwen. De optie niets doen kan een alternatieve overweging zijn; kan voor de korte termijn, maar geeft op de lange termijn geen borging van de verblijfplaatsen door verval van de gebouwen. En gaat niet samen met de verduurzamingsopgave die we als Nederland hebben.
- Werkwijze: door te werken buiten de kwetsbare perioden en bestaande gebouwen altijd eerst ongeschikt te maken.
- Planning: door te werken buiten de kwetsbare perioden en waar nodig (grotere projecten) gefaseerd te werk te gaan.
- In uitzonderlijke gevallen (grootschalige projecten) is er een risico dat in korte tijd grotere aantallen nesten of verblijfplaatsen worden aangetast. Het aanbod wordt hersteld waarbij de fasering van het werk zodanig aangepast dat niet meer dan 10% van het aanbod aan nesten of verblijfplaatsen in een deelgebied (tijdelijk) wordt aangetast.

Gezien het bovenstaande is ons gebleken dat er geen redelijke alternatieven mogelijk zijn, die zouden leiden tot een kwalitatief gelijkwaardig resultaat. De alternatievenafweging is hiermee dan ook voldoende onderbouwd.

2.3 Belang van de aanvraag

De ontheffing is gevraagd op grond van de belangen zoals genoemd in artikel 3.3, vierde lid, onder b en 3.8, vijfde lid, onder b, van de Wnb.

U heeft de ontheffing aangevraagd op grond van de belangen: de volksgezondheid of openbare veiligheid, de bescherming van (wilde) flora en fauna, of in het belang van de instandhouding van natuurlijke habitats en de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De bescherming van flora en fauna

De aanvraag is gebaseerd op de 'generieke aanpak' voor het bebouwd gebied van gemeente Tilburg waarbij soortbescherming en ruimtelijke ontwikkeling hand in hand gaan. Bij de gebiedsontwikkelingen worden preventief, vooruitlopend op de ontwikkelingen, nieuwe verblijfplaatsen voor gebouwbewonende soorten gerealiseerd. Het voordeel van een generieke aanpak is dat tijdig met mitigatie begonnen kan worden, waardoor nieuw leefgebied of alternatieve verblijfplaatsen voldoende zijn ontwikkeld voordat de ruimtelijke ingrepen plaatsvinden.

Met het SMP wordt een meerwaarde gecreëerd voor de soorten, met welke maatregelen een positieve impuls wordt gegeven aan gunstige en duurzame staat van instandhouding van de soorten. Het creëren van een 'plus' voor de bedoelde soorten dient het belang van de bescherming van flora en fauna.

Volksgezondheid of openbare veiligheid

Ontheffing wordt gevraagd voor ruimtelijke ingrepen aan gebouwen binnen het bebouwd gebied van gemeente Tilburg. Een deel van deze ingrepen zullen plaatsvinden om woningen met een gebrekkige technische staat qua geluids- en warmte-isolatie, vochtproblemen en ergonomie te vernieuwen, waardoor een beter binnenklimaat zal ontstaan wat ten gunste is van de volksgezondheid.

Dwingende reden van groot openbaar belang

Eventuele sloop en herbouw van woningen in het plangebied zal plaatsvinden vanwege de gebrekkige staat qua geluids- en warmte isolatie en het ontbreken van economische rendabele mogelijkheden om deze woningen te renoveren tot een kwaliteit die aan de moderne maatstaven voldoet. Het afbreken van woningen binnen het plangebied zal gebeuren ten behoeve van inbreiding, omdat er dringend behoefte is aan woonruimte. Het oplossen van het grote woningtekort is een dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale aard.

Gelet op de naar voren gebrachte omstandigheden zijn wij van oordeel dat de genoemde belangen voldoende onderbouwd zijn om de ontheffing te kunnen verlenen.

2.4 Werkwijze en maatregelen op basis van het soortenmanagementplan

In het kader van de gebiedsontheffing is er een soortenmanagementplan (SMP, d.d. 30 januari 2023) opgesteld. Deze vormt de basis voor de ontheffingsaanvraag. In het SMP staat beschreven op welke wijze er binnen de gemeente Tilburg een meerwaarde wordt gecreëerd voor de soorten en met welke maatregelen een positieve impuls wordt gegeven aan gunstige en duurzame staat van instandhouding van de soorten.

Naast de uitgevoerde nulmeting is in het SMP de werkwijze bij activiteiten uitgewerkt in hoofdstuk 5 met een stappenplan in § 5.1. Daarin staan op basis van welke stappen de bescherming van de soorten tijdens en na de werkzaamheden is geborgd. Deze bestaan uit:

Ecologisch werkprotocol:

- Regulier ecologisch werkprotocol: Ter goedkeuring bij de gemeente:
 - Uitvoeren Ecologische check (quikscan § 5.2) met daaruit voortvloeiend een onderzoek- en maatregelenadvies.
 - Opstellen Ecologisch werkprotocol (§ 5.4) en ter goedkeuring indienen bij de gemeente.
- Maatwerk ecologisch werkprotocol: Ter kennisgeving bij bevoegd gezag (§ 5.3):
 - Bolwerken van huismus (25 of meer broedparen);
 - Grote kolonie gierzwaluwen (10 of meer broedparen);
 - Kraamverblijf gewone dwergvleermuis (50-100 dieren);
- Maatwerk ecologisch werkprotocol: Ter goedkeuring bij bevoegd gezag (§ 5.3):
 - Kraamverblijfplaats gewone dwergvleermuis (100 of meer dieren)
 - Massawinterverblijf voor vleermuizen;
 - Kraamverblijf laatvlieger;
 - Kolonieverblijf gewone grootoorvleermuis.

Tijdelijke situatie:

- Gedurende de werkzaamheden moeten vervangende verblijfplaatsen beschikbaar zijn om de periode van uitvoering van het werk te overbruggen totdat de oude situatie is hersteld of de maatregelen in nieuwbouw gereed zijn. Voor de voorwaarden voor tijdelijke vervangende verblijfplaatsen zie de betreffende Kennisdocumenten.

Ongeschikt maken:

- Ongeschikt maken van gebouwen in de minst kwetsbare periode conform § 5.4 SMP (o.a. gebruik *exclusion flaps* of grote openingen, het plaatsen van vogelwering onder dakpannen). Er wordt altijd ongeschikt gemaakt voor vleermuizen.

Controlerondes na ongeschikt maken

- Kort vóór aanvang van het werk wordt door een ecologisch deskundige altijd gecontroleerd of de maatregelen correct zijn uitgevoerd en dat er geen dieren aanwezig zijn. Deze natuurvrij-verklaring wordt opgenomen in het logboek.

Permanente situatie:

- Bij ingrepen aan bestaande gebouwen worden de wettelijk verplichte maatregelen gebaseerd op de mogelijk aanwezige functies. Als het gebouw bijvoorbeeld geschikt is voor huismus, dan worden altijd maatregelen getroffen om deze functionaliteit te behouden. Afhankelijk van of er wel of geen daadwerkelijke nesten van de huismus aanwezig zijn kan hiervan afgeweken (zie volgende stap).
- In de deelrapporten zijn de substantiële meerwaarde in ambities en opgaven uitgewerkt voor aantallen broedparen gierzwaluw en huismus en het aantal in gebruik zijnde kraam groepen gewone dwergvleermuis op wijkniveau uitgewerkt. Deze aantallen zijn gebaseerd op de gemiddelde dichtheid zoals vastgesteld met de nul-inventarisaties. Voor laatvlieger en gewone grootoorvleermuis zijn de ambities per deelgebied beschreven. De ruige dwergvleermuis en kleine dwergvleermuis liften mee met maatregelen voor de gewone dwergvleermuis.
- De gemeente streeft er naar het aantal nestlocaties voor gierzwaluw en huismus en het aantal verblijfplaatsen voor vleermuizen uit te breiden in wijken waar de aantallen dieren lager zijn dan verwacht. Dit is gekoppeld aan nieuwbouw, ingrepen aan gebouwen, maar ook door het in woonwijken aanbrengen van voorzieningen welke los staan van ingrepen aan gebouwen.
- Nieuwbouw en renovatie wordt natuur-inclusief uitgevoerd volgens het Puntensysteem voor Natuur- en groeninclusief bouwen Tilburg, december 2021². Dat wil zeggen dat er standaard voorzieningen worden opgenomen voor gebouwbewonende soorten, ongeacht of ze zijn waargenomen. Het uitgangspunt is dat geschikte gebouwen, ook als ze op het moment van de ingreep niet in gebruik zijn, van belang zijn voor het aanbod aan verblijfplaatsen.

² <https://nestnatuurinclusief.nl/natuurinclusief-puntensysteem-tilburg/>

Dit moet waarborgen dat er altijd voldoende verblijfplaatsen zijn, zowel bij ruimtelijke ingrepen als bij een lokale ontwikkeling van de populatie.

- Als met de ontwikkeling van een buurt de kansen voor een soorten verschuiven naar een andere soort dan kan bij ingrepen aan een bestaand gebouw worden ingezet op maatregelen t.b.v. de kansrijkere soort. Zo kan in een sterk versteende omgeving met een incidenteel huismusnest ervoor worden gekozen maatregelen te treffen voor gierzwaluw of vleermuizen.
Randvoorwaarde is wel dat het aanbod aan verblijfplaatsen op wijkniveau behouden blijft.
- Bij ingrepen aan bestaande gebouwen worden naast de wettelijk verplichte maatregelen extra functies meegenomen. Zo kunnen nestplaatsen voor gierzwaluwen worden gerealiseerd waar nu geschikte nestplaatsen ontbreken. Nieuwe verblijfplaatsen voor vleermuizen zijn altijd gericht op minimaal 1 kraamverblijf (deze kunnen ook als zomer-, paar- of winterverblijf gebruikt worden). Deze worden verder uitgebreid met meerdere kleine verblijfplaatsen.
- In hoofdstuk 4 en § 5.4 van het SMP staat per soort hoe het aanbod van permanente nest-, rust- en voortplantingsplaatsen wordt vergroot. De gemeente heeft voor elke wijk bepaald voor welke soorten maatregelen nodig zijn om het aanbod aan verblijfplaatsen op peil te houden of te verbeteren.
 1. Voor bijzondere situaties is maatwerk nodig (§5.3). De maatregelen worden in overleg met een ecologisch deskundige uitgewerkt en voorgelegd aan het bevoegd gezag.
 2. Bij bestaande gebouwen wordt eerst bekeken of de aanwezige verblijfplaatsen kunnen worden ontzien én of het mogelijk is om extra functionaliteit toe te voegen.
 3. Indien nieuwe verblijfplaatsen worden gerealiseerd dan wordt bekeken of het mogelijk is de nieuwe verblijfplaatsen in het gebouw te integreren zodanig dat deze aan dezelfde microklimaatseisen voldoen als in de bestaande situatie. Dit betekent een natuur-inclusieve uitvoering volgens het Puntensysteem voor natuur- en groeninclusief bouwen Tilburg, december 2021.
 4. Is een natuur-inclusieve uitvoering niet mogelijk dan worden de gevels voorzien van inbouw-neststenen voor huismus en gierzwaluw en inbouwkasten voor vleermuizen (minimaal één kraamverblijf). Er wordt altijd gestreefd naar een diversiteit in maatregelen, dat wil zeggen in type en locatie voor aan te brengen voorzieningen (zie Kennisdocument Huismus, Kennisdocument Gierzwaluw, Kennisdocument Gewone dwergvleermuis).
 5. Is inbouw niet mogelijk dan worden de gevels aan de buitenzijde voorzien van nestkasten en vleermuiskasten conform de vereisten uit de betreffende kennisdocumenten.
- Ten aanzien van verblijfplaatsen van laatvlieger wordt maatwerk toegepast, waarbij de kenmerken van nieuwe verblijfplaatsen aansluiten op kenmerken van bekende verblijfplaatsen (§ 4.5 SMP).

Algemeen:

- De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vogels en vleermuizen.
- Het (goedgekeurde) ecologisch werkprotocol moet op de werklocatie aanwezig zijn.
- Door de initiatiefnemer wordt bij de gemeente gemeld wanneer de bouw start en welke maatregelen worden genomen en toont door middel van foto's aan dat kasten goed zijn of worden aan- of ingebouwd.
- In een logboek wordt vastgelegd wanneer en waar ingegrepen hebben plaatsgevonden. Tevens wordt genoteerd welke mitigerende maatregelen zijn getroffen en waar deze maatregelen zijn uitgevoerd. Uit de gegevens moet duidelijk blijken om wat voor soort verblijfplaats het gaat en welke soorten het betreft.
- Door de initiatiefnemer wordt bij het aantasten van een massawinterverblijfplaats 4 weken voorafgaand aan het verwijderen/ontmantelen van de verblijfplaats een melding bij de gemeente Tilburg gemaakt.

De voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Als aanvulling en ter borging nemen wij onderstaande specifieke voorschriften op:

- *Ongeschikt maken*: Doordat de werkzaamheden mogelijk een effect/gevolg hebben op de nest-, rust- en voortplantingsplaatsen van de aangevraagde soorten en/of individuen dient te allen tijde, bij alle werkzaamheden met effecten (natuurvrij maken, of het beschadigen of vernielen van nesten of verblijfplaatsen), rekening te worden gehouden met mogelijk aanwezige soorten en hun kwetsbare periodes. Bij locaties waarbij nest-, rust- en voortplantingsplaatsen kunnen worden uitgesloten kunnen de activiteiten zonder natuurvrij maken uitgevoerd worden.
 - *Controle na ongeschikt maken*: De controlerende na ongeschikt maken dienen te worden uitgevoerd onder de weerscondities zoals gesteld worden in het meest recente vleermuisprotocol en eventueel beschikbare kennisdocumenten.
 - *Natuurvrij-verklaring*: Pas wanneer met voldoende zekerheid gesteld kan worden dat er geen beschermde soorten meer op de projectlocatie aanwezig zijn, worden de woningen vrijgegeven door de ecologisch deskundige middels een natuurvrij-verklaring. Dit moment van vrijgave wordt op inzichtelijke wijze vastgelegd in een logboek dat op locatie aanwezig dient te zijn.
 - *Tijdelijke alternatieven*: De tijdelijke alternatieven dienen in stand te blijven totdat de permanente voorzieningen zijn gerealiseerd en beschikbaar zijn, waarbij rekening dient te worden gehouden met de gewenningsperiode. Daarnaast mogen de tijdelijke voorzieningen pas verwijderd worden op het moment dat deze niet in gebruik zijn door beschermde soorten, dit buiten de meest kwetsbare periodes en de winterperiode. De tijdelijke voorzieningen mogen enkel verwijderd worden onder begeleiding van een ecologisch deskundige.
 - *Bijzondere verblijffuncties/kwetsbare situatie*: Onder bijzondere verblijffunctie/kwetsbare situatie wordt verstaan:
 - Alle massawinterverblijfplaatsen gevonden in de nulmeting, op basis van historische data of vastgesteld bij inspecties. Hierbij geldt dat één individu middernachtelijk zwermend bij een als geschikt gebouw als aanwijzing daartoe moet worden beschouwd;
 - Alle kraamkolonies (bij meer dan 10 vleermuizen per verblijfsruimte) gevonden in de nulmeting, op basis van historische data of vastgesteld bij inspecties;
 - Belangrijke kolonies van gierzwaluw of huismus (10 actuele nesten of meer per object/gebouw of zodra een kolonie zich beperkt tot één of enkele gebouwstructuren in de omgeving of binnen een straal van 25 meter rond de nestplaats);
 - Bij sporen/individuen blijkens uit een inspectie van niet typerende of veelvoorkomende gebouwtypen met massa (zie voorschrift 12b).
- a. Voor iedere bovengenoemde bijzondere verblijffunctie/kwetsbare situatie dient een **Maatwerk Ecologisch Werkprotocol** opgesteld te worden **ter goedkeuring**. Het maatwerkplan dient minimaal 8 weken voordat de werkzaamheden plaatsvinden, waaronder begrepen het ongeschikt maken, ter goedkeuring, naar ons opgestuurd te worden. De werkzaamheden mogen pas worden uitgevoerd nadat het goedkeuringsbesluit is afgegeven. In dit goedkeuringsbesluit kunnen aanvullende voorschriften worden opgenomen. Een goedkeuringsbesluit wordt binnen redelijke termijn, met een streven van 8 weken, behandeld. Bij het goedkeuringsverzoek dient bijgevoegd te worden:
- Bijlage 2: Begeleidingsformulier bij indienen document;
 - Maatwerk ecologisch werkprotocol ter goedkeuring. Zie bijlage 4 voor de vereisten hierbij.
- Goedkeuringsbesluiten met bijbehorende voorschriften gaan onderdeel uitmaken van dit besluit.

- b. Indien een deel van een vogelkolonie aangetast kan een **Maatwerk Ecologisch Werkprotocol ter kennisgeving** verzonden worden.
- **Permanente vleermuisverblijfplaatsen** van kleinere verblijven, zoals zomer- en paarverblijffuncties dienen minimaal 50 centimeter breed bij 80 centimeter hoog te zijn, zoals beschreven wordt in paragraaf 3.2 van het Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, BIJ12, 2017). De oppervlakte van minimaal 50 centimeter breed bij 80 centimeter hoog kan gerealiseerd worden door kasten te schakelen of door een ander type kast te plaatsen.

2.5 Monitoring

In hoofdstuk 6 van het SMP is de monitoring nader uitgewerkt.

Trendbepaling

De monitoring is in eerste instantie het volgen van de populatie-trends gericht op de Staat van Instandhouding. De populatie-monitoring sluit aan bij de landelijke NEM-meetnetten en wordt jaarlijks uitgevoerd volgens het monitoringsplan dat is opgesteld in 2017 (Korsten & Smit, 2017).

Kwetsbare locaties

Veranderingen in kwetsbare locaties kunnen grote gevolgen hebben voor de trend en het inzicht in de ontwikkeling van kwetsbare locaties, het is dan ook nodig om trends te kunnen duiden. Kwetsbare locaties hebben betrekking op bolwerkjes van huismus, kolonies van gierzwaluw en kraamkolonies en massawinterverblijven van vleermuizen. Deze locaties worden 4 jaar na het verlenen van de ontheffing opnieuw in kaart gebracht. Dit maakt deel uit van de vijfjaarlijkse evaluatie van het SMP.

Maatregelen voor specifieke functies

Inzicht in de effectiviteit van maatwerkmaatregelen voor een specifieke functie is nodig omdat de werking van deze maatregelen niet op voorhand vaststaat. Als er alternatieven in de buurt zijn kan het enkele jaren duren voordat dieren een nieuw maatwerkverblijf accepteren. Dat betekent dat als een nieuw verblijf niet in gebruik wordt genomen, wat niet op voorhand betekent dat de maatregelen zijn mislukt. Afhankelijk van de situatie kan het nodig zijn de effectiviteit in het eerste jaar na realisatie vast te stellen, dan wel dit na een langere periode te doen. Voor het bepalen van de effectiviteit van maatwerkmaatregelen voor een specifieke functie wordt een periode van 1-3 jaar aangehouden.

Generieke, proactieve maatregelen

Maatregelen waarvan de werking afdoende bekend is worden proactief toegepast. Deze proactieve maatregelen gericht op behoud van het aanbod aan verblijfplaatsen worden steekproefsgewijs gemonitord. Een uitzondering zijn de kasten die vanuit het project 'B5 bouwt natuurinclusief'³ zijn ingebouwd.

Hiaten in kennis

Aanvullend op de monitoring wordt onderzoek uitgevoerd om hiaten in kennis op te vullen. Een voorbeeld is het in 2022 uitgevoerde zenderonderzoek aan laatvliegers. Voor laatvlieger is meer inzicht nodig in waar de kolonies zich bevinden.

GIS-applicatie Tilburg

De gemeente Tilburg heeft een GIS-applicatie ontwikkeld waarin ze alle waarnemingen en gegevens over geplaatste verblijfplaatsen voor huismus, gierzwaluw en vleermuizen bijhoudt.

³<https://www.zoogdiervereniging.nl/sites/default/files/imce/nieuwesite/Overigen/Update%20natuurinclusief%20bouwen%20Noord-Brabant%20-%20Stefan%20Vreugdenhil%20en%20Marcel%20Schillemans.pdf>

Als aanvulling op de monitoring wordt als extra voorschrift opgenomen:

- Jaarlijks dient, voor 1 maart van daaropvolgend jaar, een rapportage overgelegd te worden van de monitoring die dat jaar heeft plaatsgevonden. Bij die uitwerking dient nader te worden ingegaan op:
 - a. De onderzoeksfrequentie en de wijze van onderzoek naar de aanwezigheid van soorten vooraf (nulmeting);
 - b. Een uitwerking en motivatie van de wijze waarop een gedegen vergelijking gemaakt kan worden tussen aantallen/functies per soort (in relatie tot de staat van instandhouding) uit het onderzoek vooraf en het monitoringsonderzoek achteraf;
 - c. De wijze van monitoring gericht op kennisontwikkeling over de effectiviteit van genomen maatregelen.
- Alle monitoringsresultaten dienen in de NDFF gedeeld te worden om proactief een beter inzicht te verkrijgen in verspreiding soorten.
- De monitoringsrapportage met betrekking tot het laatste jaar (2027) dient tevens als evaluatie en bevat minimaal:
 - a. Beschrijving van de nulsituatie qua aantallen van soorten en aangetroffen functies in het plangebied;
 - b. Beschrijving van de beoogde situatie in relatie tot soorten en functies na uitvoering van de werkzaamheden;
 - c. Beschrijving van de ontwikkeling van de aantallen per soort;
 - d. Analyse en beoordeling van de verschillen tussen verwachte en het werkelijk aantal dieren en het gebruik van de voorzieningen;
 - e. Analyse en aanbevelingen ten aanzien van de functionaliteit van de mitigerende en compenserende maatregelen;
 - f. Analyse van de gerealiseerde meerwaarde voor de beschermde soorten ten aanzien van aantallen verblijven en de werkwijze op basis van het SMP (ten opzichte van reguliere ontheffingen).
- De evaluatierapportage dient voor 31 december 2027 in ons bezit te zijn.

2.6 Verspreiding en staat van instandhouding

Een kaart met het voorkomen van de soort is te vinden in hoofdstuk 3 van het SMP. In het SMP zijn de bedreigingen (SMP, hoofdstuk 3) en kansen en ambities (SMP, hoofdstuk 4), per soort uitgewerkt. In hoofdstuk 4 van het SMP zijn de beschermingsmaatregelen per soort uitgewerkt en de (minst) kwetsbare perioden in paragraaf 5.4 van het SMP. Hieronder wordt nader ingegaan op de verspreiding en staat van de instandhouding van soorten.

Gierzwaluw

De landelijke staat van instandhouding van de gierzwaluw als broedvogel is gunstig (Sovon, januari 2023).

De dichtheid broedparen is in de Oude stad tussen de 40 en 45 paar per km², Tilburg Noord 37 paar per km², 40 paar per km² in Berkel-Enschot en 74 paar per km² in Udenhout. In alle deelgebieden wisselen de dichtheden sterk per wijk. Deze dichtheden zijn vergelijkbaar met andere steden in Nederland. In Reeshof is de dichtheid aanzienlijk lager, mede door het ontbreken van waarnemingen in het zuidelijk deel. Maar ook voor de wijken met broedparen is in Reeshof de dichtheid met 22 paar/ km² laag en onder het gemiddelde van de andere deelgebieden. Naar verwachting zullen de aantallen hier de komende jaren toenemen.

Er zijn voor Tilburg aanwijzingen dat de gierzwaluw in het verleden als broedvogel in Tilburg sterk achteruit is gegaan (Moller-Pillot, 2015). De recent uitgevoerde herhaalde nulmeting voor Oude stad geeft echter aan dat het aantal broedparen vanaf 2013 sterk is gestegen (een toename van 43%). Op basis van de dichtheden, de trend voor Oude stad en de mogelijke uitbreiding van aantallen in Reeshof wordt de populatie gierzwaluwen in Tilburg, Udenhout en Berkel-Enschot als duurzaam ingeschat.

Huismus

De huismus is landelijk vanaf 1984 sterk afgenomen, vanaf begin deze eeuw is het aantal broedparen stabiel. De landelijke staat van instandhouding van de huismus is matig ongunstig (Sovon, januari 2023).

Ook in Tilburg is de huismus de laatste decennia achteruitgegaan (Moller-Pillot, 2015). De nul-studies geven aan dat de gemiddelde dichtheid per km² in Tilburg varieert van 97 paar in Tilburg Oude stad tot 150 paar in Udenhout. In Tilburg Noord is de dichtheid 142 paar per km² en in Berkel-Enschot 131 paar per km². Een dichtheid van 100 paar/ km² is voor stedelijk gebied hoog te noemen. De recent uitgevoerde herhaalde nulmeting voor Oude stad geeft echter aan dat het aantal broedparen vanaf 2013 sterk is gestegen (een toename van 22%). Op basis van de dichtheden en de trend voor Oude stad wordt de populatie huismussen in Tilburg, Udenhout en Berkel-Enschot als duurzaam ingeschat.

Gewone dwergvleermuis

De huidige landelijke staat van instandhouding is onbekend (Zoogdierenvereniging januari 2022).

De staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis was in 2013 (nulmeting Tilburg Oude Stad) gunstig. Op basis van de evaluatie in 2020 wordt ervan uitgegaan dat de staat van instandhouding in Tilburg niet wezenlijk is veranderd sinds 2013 (Brandjes 2020). Het aantal individuen (zomerpopulatie) in heel gemeente Tilburg wordt geschat op gemiddeld 130 dieren per km². De dichtheden variëren echter aanzienlijk per wijk en variëren ook sterk binnen de wijken. Tilburg Oude stad 90 - 160 individuen, Berkel-Enschot 120 individuen, Tilburg Noord en Reeshof 110 individuen, Udenhout 270 individuen.

Dat dichtheden lokaal sterk variëren is ook van andere steden bekend. Zo variëren dichtheden in een aantal recent onderzochte wijken in Amersfoort van 150 tot 300 dieren per km². Regelink (2020) vermeldt voor een achttal steden dichtheden op basis van foerageren dieren die variëren van 94 tot 238 dieren per km². In Etten-Leur is de dichtheid op basis van foeragerende dieren geschat op 94, maar kan op basis van de omvang van kraamverblijven en paarterritoria ook ruim boven de 100 dieren per km² liggen (Regelink, 2020). Hoewel de methodieken per studie verschillen lijkt de orde van grootte van de dichtheden in Tilburg niet wezenlijk af te wijken van andere plaatsen.

Uit de in 2020 uitgevoerde evaluatie voor de Oude stad blijkt dat de populatie van gewone dwergvleermuizen sinds de nulmeting uit 2013 stabiel is gebleven (Brandjes, 2020). De populatie in Reeshof is in ontwikkeling en kan zich de komende jaren uitbreiden. Op basis van het algemeen voorkomen van gewone dwergvleermuizen in geheel Tilburg, de stabiele trend voor Oude stad en de mogelijkheid voor verdere uitbreiding in Reeshof, wordt de staat van instandhouding in Tilburg als geheel als gunstig beschouwd.

Gewone grootoorvleermuis

De gewone grootoorvleermuis komt relatief wijdverspreid voor, vooral in kleinschalig landschap en bosgebieden, maar nergens in grote aantallen. De soort kan dezelfde verblijfplaatsen als voor gewone dwergvleermuis gebruiken. Over de populatieomvang in de provincie Noord-Brabant is weinig bekend. De landelijke trend vertoont, na een periode met een matige toename, sinds 2009 een matige afname. Over de populatieomvang in de provincie Noord-Brabant is weinig bekend.

Van de gewone grootoorvleermuis zijn zeer weinig waarnemingen bekend uit Oude stad en Tilburg Noord. De vleermuis wordt wel waargenomen in een aantal kerken/zolders in Tilburg. In Udenhout en Berkel-Enschot zijn verblijfplaatsen van deze soort waargenomen. In Reeshof is gewone grootoorvleermuis niet waargenomen. Van het dorp Biezenmortel zijn geen waarnemingen bekend (NDFP).

De gewone grootoorvleermuis is geen typische soort in de bebouwde omgeving van stad en dorp. In boomrijke gebieden in de stad lijken kleine populaties zich te handhaven. Vanwege een kleine actieradius en het gebruik van zolders van o.a. kerken als verblijfplaats kunnen door stadsuitbreiding verblijfplaatsen ontstaan die sterk historisch bepaald zijn. Wanneer bij deze gebouwen ook geschikte duistere en stille foerageergebieden zijn, kan de soort zich ook lokaal in het dorp handhaven. Individuele grootoorvleermuizen kunnen echter verrassend opportunistisch zijn in de keuze van verblijfplaatsen: de soort wordt regelmatig in vleermuiskasten en vogelkasten aangetroffen.

Laatvlieger

De staat van instandhouding in Nederland wordt momenteel geschat als matig ongunstig (Zoogdiervereniging januari 2022). De laatvlieger staat op de rode lijst als kwetsbaar vanwege een geconstateerde afname van het verspreidingsgebied.

Het aantal laatvliegers in gemeente Tilburg wordt op basis van de foerageeractiviteit geschat op 13 dieren per km² voor Tilburg Noord en 13-17 dieren per km² voor Oude stad. Voor Udenhout is de dichtheid 18 dieren per km² en voor Berkel-Enschot 11 per km². In Reeshof worden laatvliegers incidenteel waargenomen. Regelink (2020) vermeldt voor een achttal steden dichtheden foeragerende dieren die variëren van 9 tot 25 dieren per km². De aantallen in Tilburg vallen binnen deze range.

De trend voor Tilburg is onbekend. De recente evaluatie uitgevoerd in 2020 laat een (mogelijke) kleine afname in aantal verblijfplaatsen zien in deelgebied Oude Stad. Daar tegenover staat een lichte stijging van het aantal waargenomen dieren bij de transecttellingen van VleerMus. Op basis van de beperkte beschikbare gegevens is de staat van instandhouding in de gemeente Tilburg 'onbekend'.

Er zijn echter vooralsnog geen aanwijzingen dat deze afwijkt van de landelijke trend en kan onder voorbehoud als matig ongunstig worden beoordeeld.

Kleine dwergvleermuis

De kleine dwergvleermuis is een sporadisch voorkomende vleermuissoort in Nederland. Er zijn dan ook te weinig gegevens over de trend en staat van instandhouding. Recentelijk zijn er in West-Nederland een tweetal kraamkolonies van deze soort gevonden. In de gemeente Tilburg is de soort sporadisch waargenomen in Tilburg Noord, Berkel-Enschot en Udenhout. Kleine dwergvleermuizen kunnen meeliften met maatregelen zoals die voor gewone dwergvleermuis zijn opgesteld.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis komt in heel Nederland voor. De ruige dwergvleermuis is in ons land een algemeen voorkomende soort. Afgezien van enkele uitzonderingen zijn kraamkolonies niet bekend in Nederland. De staat van instandhouding (2018) van deze soort luidt 'matig ongunstig'.

De ruige dwergvleermuis geeft een matige toename in verspreiding weer. De populatietrend voor ruige dwergvleermuis is onzeker, maar lijkt in elk geval niet negatief te zijn⁴.

Door ontbrekende inventarisatie gegevens in Noord-Brabant is er weinig informatie over de regionale staat van instandhouding. Verwacht wordt dat de landelijke staat van instandhouding overeenkomt met de regionale staat van instandhouding.

De ruige dwergvleermuis wordt in Tilburg relatief weinig waargenomen. In Tilburg Noord en in Reeshof en Udenhout is één verblijfplaats gevonden. In de zomer komen alleen mannetjes ruige dwergvleermuis voor in gemeente Tilburg, vrouwtjes komen buiten de zomer naar ons land. In het najaar wordt gepaard en paarverblijfplaatsen zijn vooral van de randzone bekend, maar liggen soms ook verder in de stad. In de winter overwinteren de dieren waarschijnlijk verspreid in de stad (in en rond de paarplaatsen) en mogelijk ook in winterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen.

⁴ [Telganger 2021-2.pdf \(zoogdiervereniging.nl\)](#)

Ruige dwergvleermuizen kunnen meeliften met maatregelen zoals die voor gewone dwergvleermuis zijn opgesteld.

Door de combinatie van de wijze van onderzoek, de voorgestelde werkwijze op basis van het soortenmanagementplan, alsmede de inrichting van het gebied na afloop van de werkzaamheden, worden voldoende maatregelen genomen om de soorten te beschermen. Door te werken buiten de kwetsbare periode en door het tijdig ongeschikt maken van de woningen waaraan gewerkt wordt, wordt verstoring van beschermde soorten zoveel mogelijk voorkomen. De maatregelen zullen tevens via monitoring worden gevolgd en eventueel worden bijgestuurd.

Met het SMP wordt ingezet op het duurzaam behouden van populaties door het creëren van een overmaat aan nieuwe verblijven voor de gierzwaluw, huismus en vleermuizen. Alle woningen worden op een duurzame manier natuur inclusief gerenoveerd of gebouwd. Naast de generieke maatregelen worden ook specifieke maatregelen getroffen bij locaties met bijzondere situaties/kwetsbare functies. Hiermee worden alle woningen geschikt voor gebouwbewonende soorten, ook waar deze woningen voorheen dus ongeschikt waren. Hierbij zal het aanbod aan geschikte verblijfplaatsen voor gebouw bewonende soorten toenemen. Het realiseren van een meerwaarde voor soorten is vanuit Brabant een belangrijk uitgangspunt voor een gebiedsontheffing op basis van een SMP.

In de ontheffing is de werkwijze en de wijze waarop informatie uitwisseling (o.a. afschrift, startmelding, goedkeuring, logboek) plaatsvindt tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag nader vastgelegd via de voorschriften. Op deze manier worden effecten zoveel mogelijk voorkomen, worden ontwikkelingen en werkwijze gevolgd en vindt monitoring en eventueel bijsturing plaats. Een gebiedsontheffing op basis van een soortenmanagementplan is relatief nieuw. Het onderdeel monitoring van de effectiviteit van de maatregelen en de staat van instandhouding van de soorten is dan ook een belangrijk onderdeel. Op basis hiervan kan de werkwijze met bijbehorende maatregelen zo nodig aangepast worden.

Door de in het SMP (d.d. 30 januari 2023) beschreven werkwijze (met maatregelen en aan te brengen voorzieningen en monitoring) en met aan dit besluit gestelde voorschriften, komt de staat van instandhouding van huismus, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en laatvlieger niet in het geding door het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden.

2.7 Voorzorg andere beschermde soorten

Gelet op de locatie is het mogelijk dat tijdens of voorafgaand aan de werkzaamheden blijkt dat verbodsbepalingen ten aanzien van andere soorten of hun leefgebied worden overtreden. In dat geval mogen de activiteiten niet plaatsvinden en dient eerst te worden nagegaan of een aanvullende of nieuwe ontheffingsaanvraag noodzakelijk is.

In de voorschriften is daarom opgenomen dat, indien er andere soorten worden aangetroffen, er voorafgaand aan het uitvoeren van de activiteiten, hiernaar ecologisch onderzoek moet plaatsvinden, zodat nagegaan kan worden of er sprake is van een overtreding van een verbodsbepaling. Daarnaast geldt in alle gevallen de zorgplicht ten aanzien van alle beschermde soorten, voor zover de ontheffing hierop niet toeziet.

2.8 Gedeeltelijke afwijzing van gevraagde ontheffing

De ontheffing is ook gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen als genoemd in artikel 3.1, vierde lid, van de Wnb, voor de gierzwaluw en huismus. In het SMP zijn de maatregelen beschreven waarmee wordt voorkomen dat storing van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoorten (artikel 3.1, vijfde lid, van de Wnb). Doordat adequate maatregelen worden getroffen zal geen sprake zijn van (een overtreding van artikel 3.1, vierde lid).

Het gaat daarbij om de volgende maatregelen:

- Uitvoering werkzaamheden buiten de kritische periode van de soort;
- Het zo nodig treffen van ontmoedigingsmaatregelen;
- Het tijdig treffen van alternatieve nest-, rust- en voortplantingsplaatsen.

Omdat het verbod in artikel 3.1, vierde lid, van de Wnb niet wordt overtreden is een ontheffing hiervoor niet aan de orde.

2.9 Gebruikers van de gebiedsontheffing en doormachtiging

Gebruikers

De aanvrager tevens gebruiker van de ontheffing is de gemeente Tilburg. De gemeente kan de ontheffing doorschrijven middels een machtiging. Ook de gemachtigden dienen zich strikt aan de voorschriften uit deze ontheffing te houden en te werken volgens de hierin opgenomen werkprotocollen. De gemeente Tilburg is als ontheffinghouder het eerste aanspreekpunt hierbij en dient toezicht te houden op het op de juiste manier uitvoeren van de werkzaamheden en het plaatsen van de voorzieningen.

Indien de ontheffing niet doorgeschreven wordt of kan worden, dan dient de initiatiefnemer zo nodig een reguliere procedure te volgen, dus een 'losse' ontheffing aan te vragen.

Doormachtiging

De ontheffinghouder mag de ontheffing doorschrijven aan derden (de gebruikers), waarbij aan de volgende voorwaarden dient te worden voldaan:

- a. De ontheffinghouder houdt een overzicht bij aan wie de ontheffing wordt doorgeschreven;
- b. De doorgeschreven projecten dienen te worden meegenomen in het logboek en in de monitoring;
- c. Indien uit onderzoek, monitoring of anderszins blijkt dat zich op de bedoelde locatie een verblijfplaats bevindt met een bijzondere ecologische waarde, zoals een kraam- of massawinterverblijf van vleermuizen of een kolonie, dan dient eerst nader onderzoek plaats te vinden en een maatwerkplan te worden opgesteld. Pas na goedkeuring van dit maatwerkplan door het bevoegd gezag kan de ontheffing worden doorgeschreven;
- d. De ontheffinghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de naleving van de voorschriften in deze ontheffing. Dat houdt onder meer in dat de ontheffinghouder op afdoende wijze informatie overdraagt over de te volgen werkwijzen en werkprotocollen.

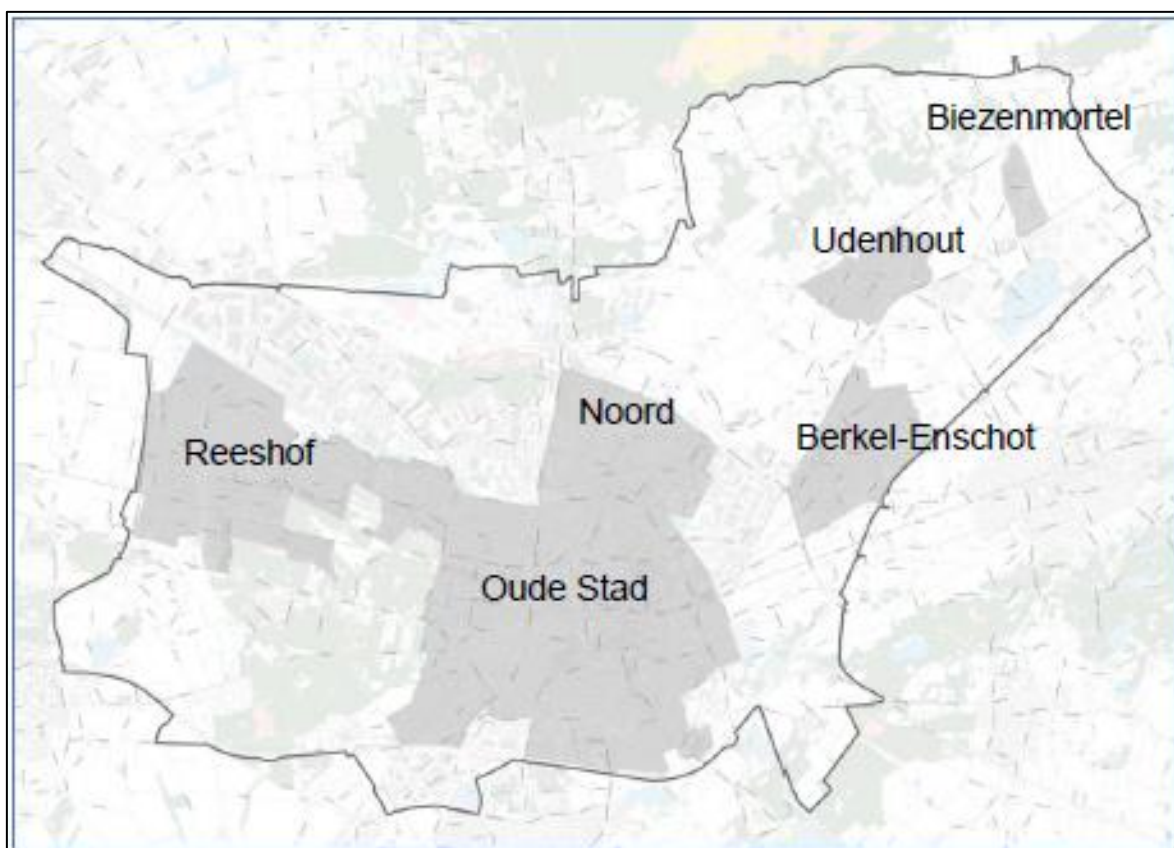
Zie mede voorschrift 4 voor gestelde eisen aan de privaatrechtelijke doormachtiging.

3. Conclusie

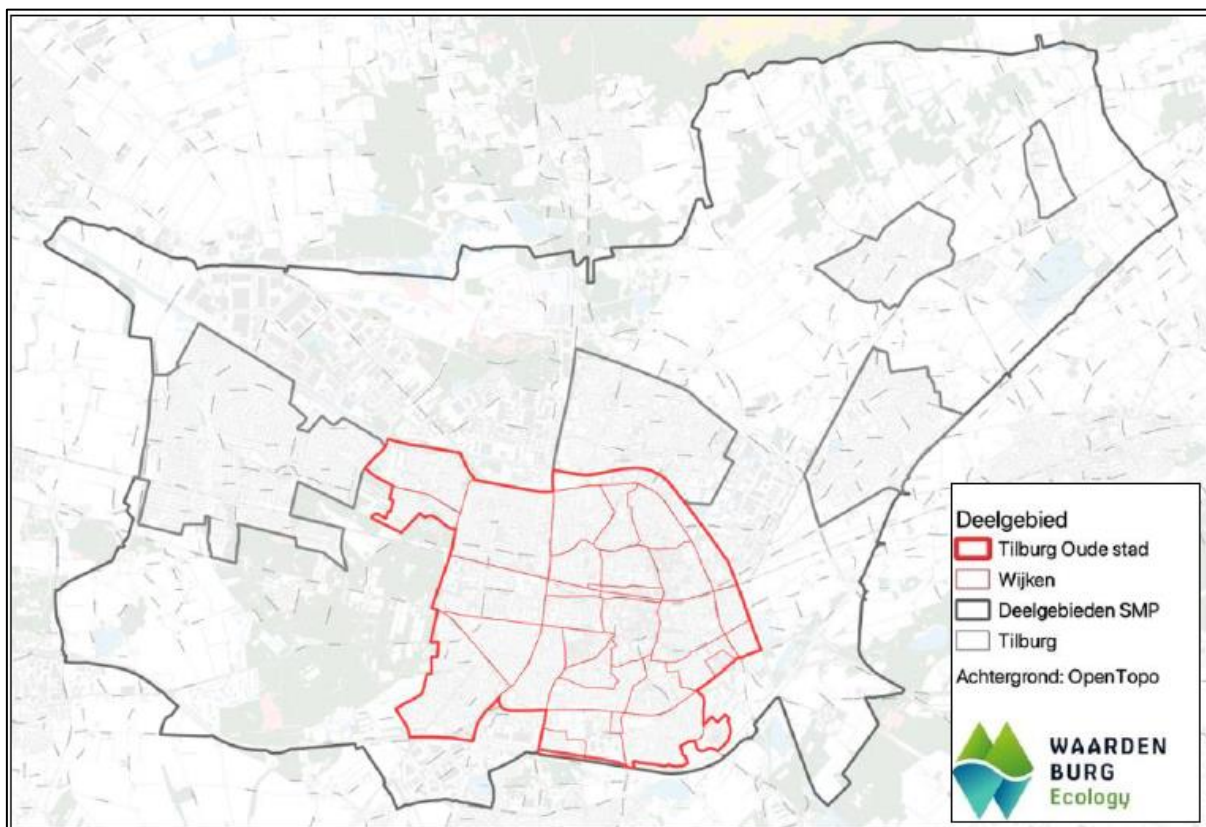
Gelet op het voorgaande verlenen wij gevraagde ontheffing. De ontheffing wordt slechts voor de in het besluit genoemde soorten en beschreven activiteiten verleend. Deze ontheffing geldt alleen voor de activiteiten conform de aanvraag en het SMP worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.

Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

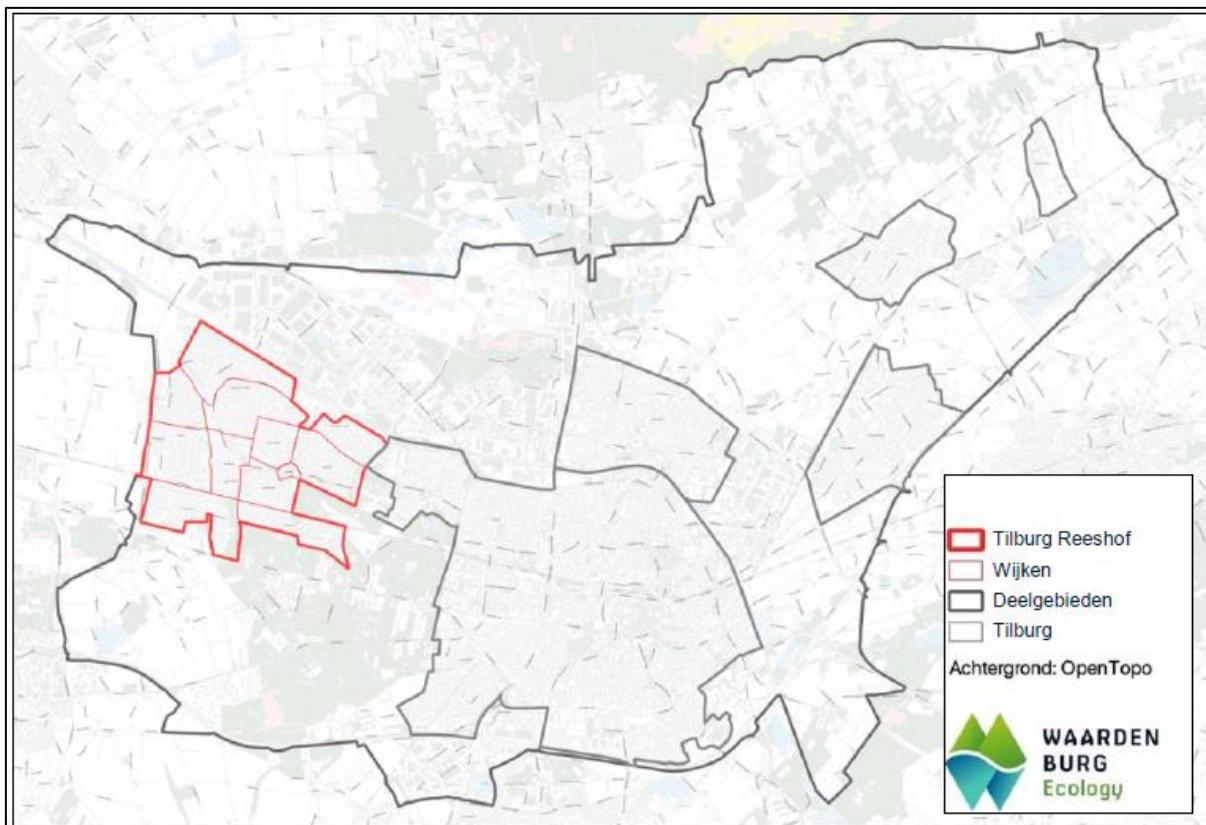
BIJLAGE 1. OVERZICHTSTEKENING VAN DE DEELGEBIEDEN SMP

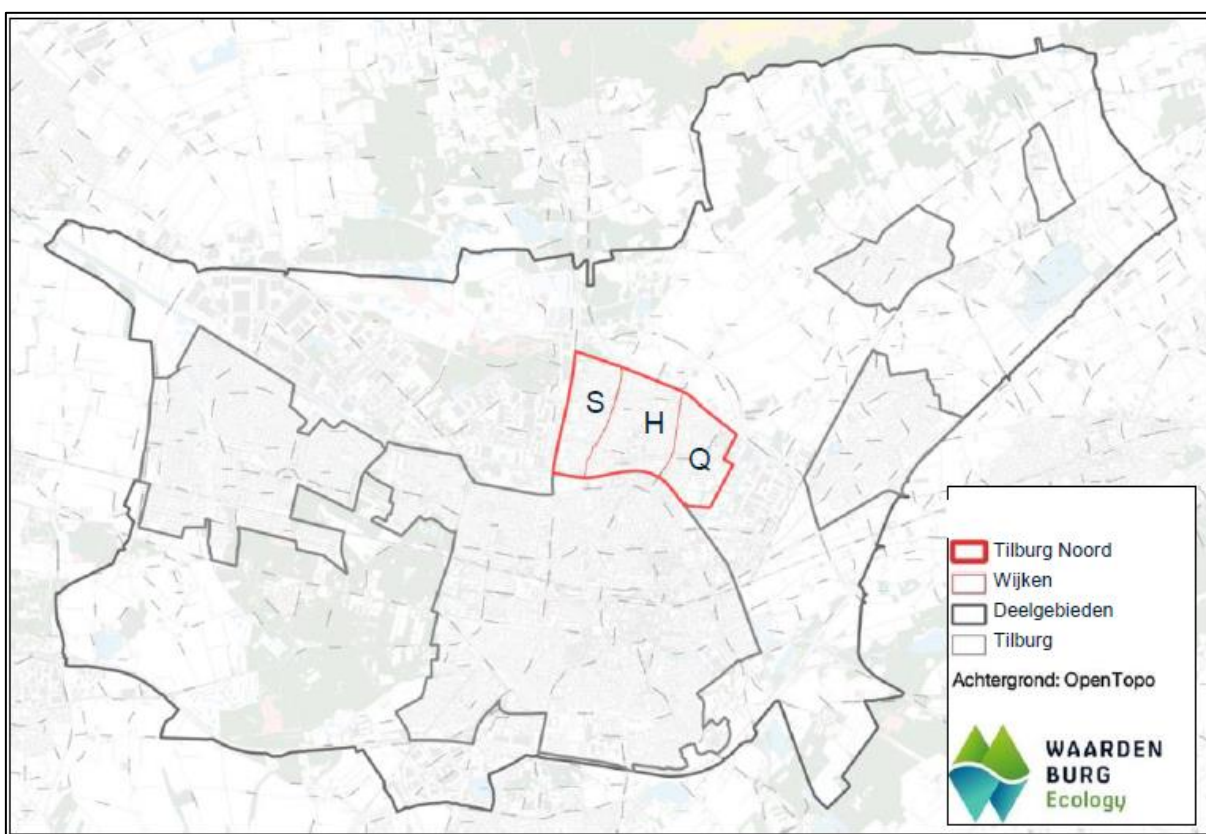
Figuur 1. Het SMP is van toepassing op de vier deelgebieden: Oude stad, Tilburg Noord, Reeshof en de dorpen Udenhout, Berkel-Enschot en Biezenmortel.

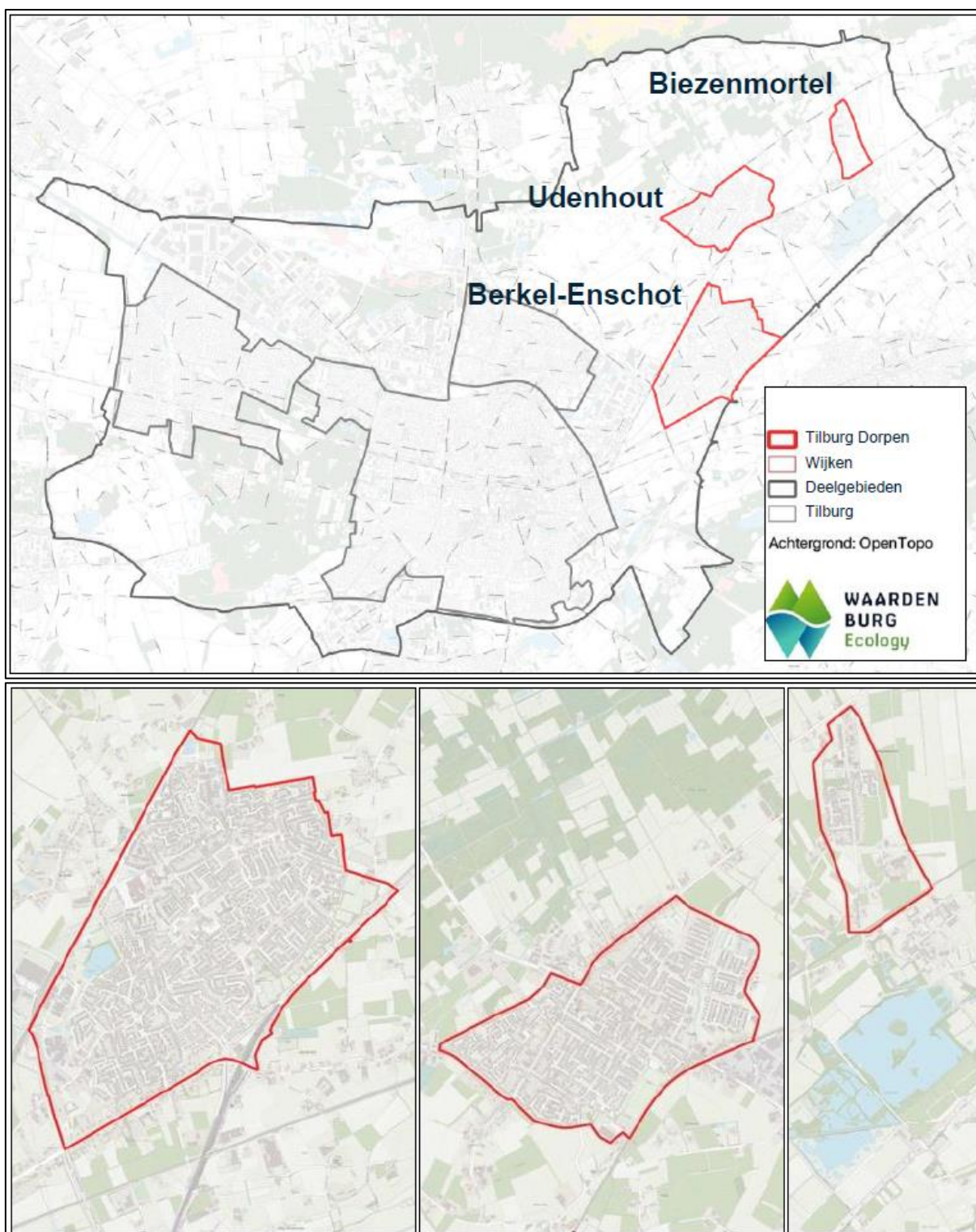
Figuur 2. Deelgebied Tilburg Oude stad met wijken.

Figuur 3. Deelgebied Tilburg Reeshof met wijken.

Figuur 4. Deelgebied Tilburg Noord met wijken.

Figuur 5. Deelgebied Tilburg Dorpen, Biezenmortel, Udenhout, Berkel-Enschot.

BIJLAGE 2. BEGELEIDINGSFORMULIER BIJ INDIENEN DOCUMENT

Op basis van de voorschriften zijn er diverse momenten om een document aan het bevoegde gezag te overleggen. Onderstaand formulier dient ter begeleiding in de te verzenden email te worden gebruikt, zodat de stukken op de juiste wijze worden ingeboekt.

De documenten plus dit begeleidingsformulier kunnen verzonden worden naar ons algemene emailadres: info@odbn.nl, onder vermelding van het zaaknummer (Z/148274) en de projectnaam.

Documenttype handelingen ten aanzien van beschermde soorten

Ontheffing Wet natuurbescherming, onderdeel soorten.

Aankruisen welke van toepassing zijn:

- ☐ **Ter goedkeuring:** Nieuwe aanvraag:
Maatwerk Ecologisch werkprotocol: Bijzonder verblijffunctie/kwetsbare situatie (zie bijlage 4)
- ☐ Ter kennisgeving: Aanvulling:
Startmelding (zie bijlage 3)
- ☐ Ter kennisgeving: Aanvulling:
Startmelding (zie bijlage 3) & Regulier (maatwerk) Ecologisch werkprotocol
- ☐ Ter kennisgeving: Aanvulling:
Logboek ecologie
- ☐ Ter kennisgeving: Aanvulling:
Monitoringverslag of -rapport
- ☐ Ter kennisgeving: Aanvulling:
Evaluatie-rapport

BIJLAGE 3. BEGELEIDINGSFORMULIER STARTMELDING

STARTMELDING		
<u>Gegevens</u>		
Aanvraagnummer	Z/148274	
Naam initiatief	Gebiedsgerichte Aanpak Natuur gemeente Tilburg	
Ontheffingsperiode	voor de periode van 13 maart 2023 tot en met 13 maart 2028	
Ontheffinghouder		
Naam aanvrager	Gemeente Tilburg	
Adres	Stadhuisplein 130	
PC-Woonplaats	5038 TC te Tilburg	
<u>Gegevens werkzaamheden</u>		
Contactpersoon uitvoering werkzaamheden		
Telefoonnummer (vast)		
Telefoonnummer (mobiel)		
Locatie(s) werkzaamheden		
Datum gereedkomen compensatiemaatregelen		
Datum start werkzaamheden		
Overzicht planning werkzaamheden		
<i>Dit formulier dient zodra de aanvang van de handelingen met betrekking tot beschermde soorten bekend is, doch <u>uiterlijk 2 werkdagen</u> van tevoren, te worden ingediend bij de Omgevingsdienst Brabant Noord</i>		
Retouradres	Omgevingsdienst Brabant Noord Email: info@odbn.nl	

BIJLAGE 4. GOEDKEURING MAATWERKPLAN: VEREISTEN

Onderstaand de vereisten waaraan een maatwerkplan minimaal dient te voldoen.

1. Aanvraag

- Specifieke beschrijving van de voorgenomen handelingen die tot de goedkeuringsaanvraag behoren.
- Een afbeelding met een duidelijk kader van de aangevraagde locatie.
- Voor welke soorten/functies de goedkeuringsaanvraag ingediend is.
- Zaaknummer (Z/148274) van het initiële besluit en van het voorschrift waaruit het 'goedkeuringsverzoek maatwerk' voortvloeit.

2. Onderzoek

Inzichtelijk maken van de exacte onderzoekslocatie, de beschrijving van de methodiek van het onderzoek en de resultaten binnen de onderzoekslocatie.

3. Effect

Voor welke soorten, functies, aantallen en locaties het goedkeuringsverzoek betreft.

4. Beschrijven Maatregelen

- *Tijdelijke* maatwerk-maatregelen, die naast de maatregelen vanuit de ontheffing worden vereist. De effectiviteit van deze maatregelen dient onderbouwd te worden.
- Onderbouwing van de te hanteren gewenningsperiodes van de alternatieven.
- Ontmoediging (methode en periode).
- Controleronde en vrijgave (methode en periode).
- *Permanente* maatwerk-maatregelen die naast de maatregelen vanuit de ontheffing worden vereist. De effectiviteit van deze maatregelen dient onderbouwd te worden.

5. Alternatievenafweging: Afwegingen onderbouwen waaruit blijkt dat ten aanzien van de maatregelen (kwantiteit en kwaliteit) gekozen is voor ecologisch de optimale keuze die in alle redelijkheid en billijkheid toegepast kan worden.

6. Staat van instandhouding: Onderbouwing van de borging van de lokale staat van instandhouding van de soort.

7. Monitoring: Voorstel op welke wijze en in welke periode(n) monitoring zal plaatsvinden.

KENNISGEVING WET NATUURBESCHERMING, Udenhout, Berkel-Enschot, Biezenmortel, Tilburg (Oude stad, Tilburg Noord, Reeshof) in de gemeente Tilburg, Z/148274

Beschikking

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant maken bekend dat zij op 16 februari 2023 een ontheffing ingevolge artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming hebben verleend (kenmerk: Z/148274-AEG) aan gemeente Tilburg, Stadhuisplein 130 5038 TC te Tilburg, inzake ingrepen aan gebouwen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en beheer en onderhoud van gebouwen in de woonwijken en dorpen van Udenhout, Berkel-Enschot, Biezenmortel, Tilburg (Oude stad, Tilburg Noord, Reeshof) in de gemeente Tilburg. De ontheffing is geldig voor de periode van 13 maart 2023 tot en met 13 maart 2028.

De aanvraag, het besluit en de bijbehorende stukken liggen vanaf 20 februari 2023 tot en met 3 april 2023 6 weken **ter inzage** bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), telefoonnummer (0485) 729 189. Voor inzage in de bijbehorende stukken dient een afspraak gemaakt te worden. Het besluit is digitaal op te vragen via e-mail info@odbn.nl of te vinden op de website www.brabant.nl/loket/verleende-vergunningen.

Bezwaar

Bezwaren tegen dit besluit kunnen binnen zes weken na de bekendmaking van dit besluit worden ingediend bij:

Het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Secretariaat van de hoor- en adviescommissie
Postbus 90151
5200 MC te 'S-HERTOGENBOSCH

Wij vragen u om op de linkerbovenhoek van de envelop het woord "bezwaarschrift" te vermelden. Het bezwaarschrift moet zijn voorzien van een handtekening, naam en adres van de indiener, de dagtekening en ons kenmerk van het besluit. Ook dient u een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar gericht is en de gronden van het bezwaar hierin op te nemen.

Daarnaast vragen wij u vriendelijk om een kopie van dit besluit bij te voegen. Kunt u ons ook uw telefoonnummer geven? De provincie kan dan, mocht dit nodig zijn, u bellen om samen de beste aanpak van behandeling van uw bezwaarschrift te bespreken. Meer informatie over de behandeling van bezwaarschriften vindt u op www.brabant.nl/bezwaar.

U kunt het secretariaat van de Hoor- en adviescommissie bereiken via telefoon (073) 680 83 04, faxnummer (073) 680 76 80 en e-mailadres bezwaar@brabant.nl.

Voorlopige voorziening

Bovenstaand besluit treedt in werking, ook al wordt een bezwaarschrift ingediend. Het is daarom mogelijk om gelijktijdig met of na het indienen van een bezwaarschrift een zogenaamde "voorlopige voorziening" te vragen bij: de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Oost-Brabant, sector Bestuursrecht, Postbus 90125, 5200 MA 's-Hertogenbosch.

Een voorlopige voorziening is in feite het nemen van een tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld het schorsen van het besluit gedurende de tijd die nodig is om de bezwaren te behandelen en daarop een besluit te nemen. Voorwaarde om een voorlopige voorziening te vragen is dat er sprake is van spoedeisend belang.

Voor het vragen van een voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd.

Aan deze procedure is het kenmerk Z/148274 gekoppeld. Wij verzoeken u bij correspondentie dit kenmerk te vermelden.

's-Hertogenbosch, februari 2023